

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, DENETİMİ, PLANLAMASI
ve EKONOMİSİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**LİSELERDE ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ
KAYGI DÜZEYLERİ
(DENİZLİ İLİ MERKEZEFENDİ İLÇE ÖRNEĞİ)**

HATİCE ALTIN SELEK

DENİZLİ 2020

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, DENETİMİ, PLANLAMASI
ve EKONOMİSİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**LİSELERDE ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN
MESLEKİ KAYGI DÜZEYLERİ
(DENİZLİ İLİ MERKEZEFENDİ İLÇE ÖRNEĞİ)**

Hatice ALTIN SELEK

Danışman

Prof. Dr. Kazım ÇELİK

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJE ONAY FORMU

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı – Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı öğrencisi Hatice ALTIN SELEK tarafından hazırlanan “Liselerde Çalışan Öğretmenlerin Mesleki Kaygı Düzeyleri (Denizli İli Merkezefendi İlçe Örneği)” başlıklı Tezsiz Yüksek Lisans Projesi tarafımdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından Tezsiz Yüksek Lisans Projesi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Kazım ÇELİK
Danışman

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
..... /...../ 2020 tarih vesayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa BULUŞ
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi alanında tezsiz yüksek lisans yapma sürecinde özveri ile uğraşan ve yaşama yaklaşımıyla bizlere örnek olan, bilgisini ve deneyimlerini her zaman cömertçe bizlerle paylaşan değerli hocalarım Prof. Dr. Abdurrahman Tanrıöğen, Prof. Dr. Kazım Çelik, Doç. Dr. Fatma Çobanoğlu, Dr. Öğr. Üyesi Gökhan Tuzcu, Dr. Öğr. Üyesi Aydan Ordu, Dr. Öğr. Üyesi Metin Yaşar ve Dr. Öğr. Üyesi Ömür Kaya Kalkan'a

Bizleri "Eğitim Yönetiminde Örnek Uygulamalar" alanıyla tanıştıran, araştırmamın her aşamasında değerli görüş ve eleştirileriyle beni yönlendiren, rehberliğini, zamanını ve bilgisini esirgemeyen değerli hocam- danışmanım Prof. Dr. Kazım Çelik'e,

Yüksek Lisans anketimin uygulanmasında desteklerini esirgemeyen Denizli İli Merkezefendi İlçesindeki Liselerde görevli değerli öğretmen arkadaşlarıma,

Ekonomik ve sosyal hiçbir yardımı esirgemedен yanımda oldukları, kendilerine ayırmam gereken zamanı yüksek lisans için kullanmama karşın desteklerini esirgemeyen sevgili eşim Tuncay SELEK 'e, sevgili oğlum Mehmet Deniz Selek'e,

Bu çalışmayı hazırlarken geçirdiğim süreçte oğlumun bakımında her türlü yardımını ve desteğini esirgemeyen Hülya Özmen'e

Eğitim hayatımın dönüm noktası olan ve bugünlerime gelmemi sağlayan annem Sabiha Altın, babam Hamit Altın'a minnet ve şükranlarımı sunarım

Teşekkür ederim.

Hatice ALTIN SELEK

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

İmza

Hatice ALTIN SELEK

ÖZET
LİSELERDE ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ KAYGI DÜZEYLERİ
(DENİZLİ İLİ MERKEZEFENDİ İLÇE ÖRNEĞİ)

Hatice ALTINSELEK,

Yüksek Lisans Projesi, Eğitim Bilimleri ABD,
Eğitim Yönetimi Denetimi Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Kazım ÇELİK

Mayıs 2020, 48 sayfa

Bu araştırmada, Liselerde çalışan öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyleri ve bu kaygı düzeylerinin bazı değişkenlerle arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırma betimsel “tarama modeli”nde yapılmıştır. Araştırmanın evrenini 2019–2020 eğitim-öğretim yılı Denizli ili Merkezefendi ilçesinde liselerde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. “Rastgele örnekleme” yöntemiyle seçilen 247 öğretmene ulaşılarak veriler toplanmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı; “Kişisel Bilgiler” ve “Öğretmenlik Mesleği Kaygı Ölçeği” olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0,97 olarak bulunmuştur. Öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyleri ve alt boyutları; “Ben merkezli kaygılar alt boyutu”, “Görev merkezli kaygılar alt boyutu”, “Öğrenci merkezli kaygılar alt boyutu” ve ölçeğin geneli için algılarının “Kaygılanmıyorum” düzeyinde olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin mesleki kaygı ve alt boyutları düzeyinin cinsiyet, üniversiteye girişte tercih sırası, mezun oldukları lise türü, üniversiteden mezun oldukları bölüm, kariyer planları ve ailelerinde öğretmen olma durumu değişkenlerine göre herhangi bir anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür. Ancak öğretmenlerin mesleki bilgi düzeyi, öğretmenlikte kendine güvenme durumu ve öğretmenlik mesleğini isteyerek seçme durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir. Farklılıkların ölçeğin geneli ve tüm alt boyutlarda öğretmenlerin mesleki bilgi düzeyleri “yeterlidir” diyenlerin mesleki kaygılarının “orta düzeyde yeterlidir” diyenlerden daha az olduğu, öğretmenlikte kendine güvenmede “kendime orta düzeyde güveniyorum” diyenlerin mesleki kaygılarının “kendime güveniyorum” diyenlere göre çok yüksek olduğu ve öğretmenlik mesleğini “isteyerek seçen”lerin mesleki kaygılarının “isteyerek seçmeyen”lere göre daha az olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Mesleki kaygı, öğretmen, Denizli, lise

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
PROJE ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ETİK BEYANNAMESİ.....	v
ÖZET.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
BİRİNCİ BÖLÜM – GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.1.1. Problem Cümlesi.....	2
1.1.2. Alt Problemler.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Sayıtlılar.....	4
1.5. Sınırlılıklar.....	4
1.6. Tanımlar.....	4
İKİNCİ BÖLÜM – KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	6
2.1. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	6
2.1.1. Kaygı.....	6
2.1.2. Mesleki Kaygı.....	7
2.1.2.1. Ben Merkezli Kaygı.....	8
2.1.2.2. Görev Merkezli Kaygı.....	8
2.1.2.3. Öğrenci Merkezli Kaygı.....	9
2.1.3. Meslek Seçimi, Önemi ve Öğretmenlik Mesleği.....	7
2.1.4. Meslek Olarak Öğretmenliğin Nitelikleri.....	11
2.1.4.1. Genel Kültür Bilgisi.....	13
2.1.4.2. Alan Bilgisi.....	13
2.1.4.3. Öğretmenlik Meslek Bilgisi.....	13
2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	14
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM – YÖNTEM.....	18
3.1. Araştırmanın Modeli.....	18
3.2. Evren ve Örneklem.....	18
3.3. Veri Toplama Aracı.....	18

3.4. Verilerin Analizi.....	19
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM - BULGULAR ve YORUM.....	21
4.1. Katılımcılara Ait Betimsel Bulgular.....	21
4.2. Alt Problemlere İlişkin Bulgular.....	23
4.2.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	23
4.2.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	24
BEŞİNCİ BÖLÜM - TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	34
5.1. Tartışma ve Sonuç	34
5.2. Öneriler.....	36
KAYNAKÇA.....	37
EKLER.....	42
ÖZGEÇMİŞ.....	48

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 2.1.4.1. Öğretmenlik Mesleğinin Genel Yeterlilikleri.....	12
Tablo 3.4.1. Öğretmenlik Mesleği Kaygı Ölçeği ve Alt Boyutları Verilerinin Basıklık (Kurtosis) ve Çarpıklık (Skewness) Analizi	20
Tablo 4.1.1. Katılımcı Öğretmenlerin Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımı	21
Tablo 4.2.1.1. Öğretmenlerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına İlişkin Algılarının Analizi.....	23
Tablo 4.2.2.1. Öğretmenlerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına Yönelik Algılarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	24
Tablo 4.2.2.2. Öğretmenlerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına Yönelik Algılarının Üniversiteye Yerleşme Tercih Sırası Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	25
Tablo 4.2.2.3. Öğretmenlerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına Yönelik Algılarının Mezun Olunan Lise Türü Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	26
Tablo 4.2.2.4. Öğretmenlerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına Yönelik Algılarının Üniversiteden Mezuniyet Bölümü Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	27
Tablo 4.2.2.5. Öğretmenlerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına Yönelik Algılarının Kariyer Planı Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	28
Tablo 4.2.2.6. Öğretmenlerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına Yönelik Algılarının Ailede Öğretmen Olma Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	29
Tablo 4.2.2.7. Öğretmenlerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına Yönelik Algılarının Mesleki Bilgi Düzeyi Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	30
Tablo 4.2.2.8. Öğretmenlerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına Yönelik Algılarının Öğretmenlikte Kendine Güvenme Durumu Değişkenine Göre t Testi Sonuçları.....	31
Tablo 4.2.2.9. Öğretmenlerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına Yönelik Algılarının Öğretmenlik Mesleğini İsteyerek Seçme Durumu Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	33

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Eğitim ile ilgili pek çok tanım olmakla birlikte kısa ve yalın olarak bireyin davranışlarında istemli ve planlı değişikliklerin oluşma süreci (Ertürk, 1997) olarak ifade edilebilir. Mustafa Kemal'e göre eğitim "en önemli, en esaslı nokta eğitim meselesidir. Çünkü eğitim bir milleti ya hür, bağımsız, şanlı yüce bir toplum halinde yaşatır, ya da bir milleti esarete ve sefaletle terk eder" (Aytaç, 1984, s.10).

Her zaman olduğu gibi modern dünyada da çalışma hayatının içinde olma önemlidir. Öğretmenlerin işleri gereği insan unsuruyla sürekli iç içedir. Başta yöneticileri okul müdürleri ve müdür yardımcıları olmak üzere meslektaşları, öğrenci ve velileriyle sürekli iletişim ve etkileşim halindedirler. Bu kadar farklı özellikte ve pozisyonda insan profiliyle sürekli iç içe olan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar, stres, tükenme, yetersizlik olarak nüksedebilir. Öğretmenlerin işlerini iyi düzeyde yapabilmeleri için iyi ve empati düzeyi yüksek yöneticiler, sorumluluk sahibi ve işbirliğine yatkın veliler, sorumluluklarını eksiksiz yerine getiren ve saygılı öğrencilerin varlığı ile birlikte ruh ve beden sağlığı da gereklidir. Bu açıdan bakıldığında öğretmenlerin mesleki kaygılarından arınmış veya en asgariye indirilmiş olması motivasyonlarının artırılmış ve işine bağlı olması iyi bir eğitim için şarttır. Aynı zamanda verimliliğin artması, kaygı ve stresin düşmesi, doyum sağlanması ve geleceğe güvenle bakılabilmesi bir anlamda bu duruma bağlıdır. Kaygı: "Kaygı; üzüntü, endişe duyulan düşünce, tasa" (TDK, 2005, 1115) demektir. "Tehdit edici bir olay veya durum karşısında birey tarafından hissedilen huzursuzluk, belirsizlik, korku, endişe, sıkıntı, kontrol kaybı gibi olumsuz duygusal durum" şeklinde de ifade edilen kaygının önemli derecede yok edicisi olan özgüven ile ilgili olarak "Öğretmenlerin özgüvenlerinin mesleklerine başlamalarıyla büyük oranda mesleklerine karşı hissettikleri mesleki kaygılarından uzaklaşmalarına bağlı olduğu" (Taşgın, 2006, s.679-686) ileri sürülmektedir. Bu nedenle özgüven ve güven kaygı ve stresle baş etmede en kritik argümanlardır.

Fuller'e (1969) öğretmenlik mesleğine yönelik olarak kaygılar; "Ben-merkezli, görev-merkezli ve öğrenci-merkezli kaygılar" olmak kategorize etmiş ve açıklanmıştır (Akt. Taşgın, 2006, s.679-686).

Öğretmenler işbaşındayken kaygı duymalarına sebeplerinden bazıları "sınıflardaki öğrenci mevcudunun artması ile öğrenme güçlükleri ile karşılaşılması, öğretmenlerin

öğrencilerine eksik eğitim verme kaygısı, mesleki güvensizlik ve eksiklikler” gibi nedenlerdir. Ayrıca göreve yeni başlayan öğretmenlerin kıdemli öğretmenlere göre mesleki kaygılarının daha yüksek olduğu görülmüştür (Wagner, 2008). Cabı ve Yalçınalp (2009), öğretmenlerin “öğrenci ile iletişim, atanma, okul yaşantısı, ekonomik beklenti, mesleki kabul ve çevre ile ilgili kaygılar” içinde olduklarını sonucuna varmışlardır (Akt. Cabı ve Yalçınalp, 2013, s. 86).

Eğitim-öğretimde hedeflere ulaşabilmesi için demokratik anlayış ile birlikte eğitim yöneticilerinin ve öğretmenlerin görevin gerektirdiği nitelik ve şartlara uygun olması, velilerin bilinçli ve destekleyici tavır ve davranışlar içinde bulunması, süreç içinde teknolojinin bilinçli ve yeterli düzeyde kullanılması, iş görenlerin iş tatminlerinin, güdülenme ve örgütsel aidiyet/bağlılıklarının yüksek düzeyde olması gerekmektedir.

İnsanın çalışırken işten sağladığı tatmin olma duygusuyla “kaygı, stres, öz-yeterlik ve mesleki tükenmişlikle ters orantılı olduğu” araştırmalar sonucunda ortaya konulmuştur. Bu nedenle bireyler ve ülkeler için en önemli alanlardan biri olan eğitim örgütlerinde hizmet veren hizmet üretenlere yönelik mesleki kaygı algı ve tutumunun incelenmesine, kaygı düzeylerinin belirlenmesine ve farklı değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğinin tespitine ihtiyaç olduğu duyulmuştur.

1.1.1. Problem Cümlesi

Bu araştırmada araştırmanın problem cümlesi; “Liselerde çalışan öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyleri nedir?” şeklinde oluşturulmuştur.

1.1.2. Alt Problemler

Çalışmada “Liselerde görev yapan öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyleri nasıldır? Şeklinde ifade edilen problemin cevabına ulaşmak için alt problemler;

1. Öğretmenlerin mesleki kaygıları (ve alt boyutlarında) hangi düzeydedir?
2. Öğretmenlerin mesleki kaygı ve alt boyutları ilişkin görüşleri; a) cinsiyet, b) Üniversiteye yerleşme tercih sırası, c) Mezun olunan lise türü, d) Üniversite mezuniyet bölümü, e) Kariyer Planı, f) Ailede öğretmen durumu, g) Mesleki bilgi düzeyi, h) Öğretmenlikte kendine güvenme durumu, ı) Öğretmenlik mesleğini isteyerek seçme durumu değişkenlere göre anlamlı farklılık göstermekte midir? şeklinde 2 alt problem şeklinde oluşturulmuştur.

1.2. Araştırmanın Amacı

Öğretmen yetiştirme, mesleki anlamda geliştirme ve kaygı düzeylerinin az olması için süreç iyi yönetilmelidir. Öğretmen olarak “hayatta kalma kaygısı, öğretmenlik görevlerinin gereklerini yerine getirme, öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde olumlu etki oluşturma ve eğitim sistemini iyileştirme” vb. vb. pek çok kaygı türleri tanımlamıştır (Kafkas vd., 2010, s.99). Bahse konu kaygıların azaltılması, kontrol altında tutulması öğretmen ve eğitim kalitesinin artırılmasında yarar sağlayabilir.

Bu araştırma, Denizli ili Merkezefendi ilçesinde hizmet üreten öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyleri ve bunun çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterip/göstermediğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Böylece öğretmenlerin yetkinliklerinin artırılması, kaygı düzeylerinin azaltılması ve yok edilmesi için alınabilecek tedbirler, hakkında bilgi ve fikirler vermesi, önerilerde bulunulması ve uygulanabilir planların yapılmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Eğitim, sosyal ve kültürel değerlerin gelecek kuşaklara aktarılmasında önemli rol oynarken; müfredat, araç gereç ve teknoloji gibi fiziksel öğelerin yanında; öğretmen faktörü ve öğretmenin yetkinliği, motivasyonu, niteliği ve kaygı düzeyi de eğitim öğretimde çok önemlidir (Karip, 2007; Çelikten vd., 2005, s.207-237).

Mesleki kaygı özellikle eğitim örgütlerinde çalışan kişilerde “kaygı, tükenmişlik, iş doyumsuzluğu ve öz-yeterlik sorununa sebep olmakta ve kişilerde psikolojik, fiziksel ve sosyal sorunlara neden olmakta, kişilerin performans ve davranışlarına yansımakta görev ve hizmetlerini tam olarak yapmalarına ve başarılı bireyler olmalarına engel olmakta depresyon, kaygı ve umutsuzluk düzeyini büyük oranda arttırmaktadır” (Tümkaya, Aybek ve Çelik, 2007). Bütün bu olumsuzlukların ortadan kaldırılması için kaygı duygusunun kontrol altına alınması, yönetilmesi ve ortadan kaldırılması için konuyla ilgili bilgi, birikim ve yetkinliklerin artırılması gerekmektedir. Bu araştırma öğretmen, eğitim yöneticileri, eğitim iç ve dış paydaşlarda kaygı yönetimi ve kaygıyla baş etme hakkında önemli bilgiler aktarması, pratikler sunması, farklı bakış açıları ve fikirler kazandırması bakımından ayrıca önem taşımaktadır.

Literatür incelendiğinde konuyla ilgili çalışmaların fazla olduğu görülmektedir. Ancak ilimiz ve Merkezefendi ilçemizde bu konuyla ilgili herhangi bir çalışmaya

rastlanılmamıştır. Bu araştırmada öğretmenlerin mesleki kaygı düzeylerine ilişkin algıları ve bu algılarının farklı değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin ortaya çıkması amaçlanmıştır. Ortaya çıkan bulgular ışığında gerekli öneriler verilmeye çalışılacaktır.

1.4.Sayıtlar

Araştırmanın sayıtları;

- Araştırmaya katılan öğretmenler ölçüm araçlarına baskı altında kalmadan gönüllü olarak ve doğru yanıt vermişlerdir.
- Araştırmamıza katılan öğretmenlerin mesleki kaygı ile ilgili bilgileri yeterli düzeydedir.
- Ölçme aracı araştırmanın amacını ortaya çıkarabilecek nitelikte ve yeterliliktedir.

1.5. Sınırlılıklar

- 2019-2020 Eğitim Öğretim yılında Denizli ili Merkezefendi ilçesinde liselerde hizmet üreten öğretmenlerin algı ve tutumlarıyla sınırlı olup sadece bu öğretmenler dahil edilmiştir.
- Veri toplama aracı olarak “Öğretmenlik Mesleği Kaygı Ölçeği” kullanılmıştır. Elde edilen veriler ölçek ile elde edilebilen verilerdir.
- Araştırma, ilgili literatür taraması ve öğretmenlerin ölçme aracına verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Öğretmen: Denizli Merkezefendi ilçesinde resmi liselerde görev yapan, öğrencilerin öğrenme sürecine rehberlik eden uzmanlardır.

Meslek: “Meslek, mal ve hizmet üretebilmek ve karşılığında para kazanmak için uğraşı”dır.

Kaygı: “Kaygı; üzüntü, endişe duyulan düşünce, tasa”. “Tehdit edici bir olay veya durum karşısında birey tarafından hissedilen huzursuzluk, belirsizlik, korku, endişe, sıkıntı, kontrol kaybı gibi olumsuz duygusal durum” olarak tanımlanabilir.

Mesleki Kaygı: İşini yaparken “kişi tarafından hissedilen korku, üzüntü, huzursuzluk, belirsizlik, endişe, sıkıntı ve kontrol kaybı gibi negatif duyguların negatif göstergesi”dir.

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

Çalışmanın bu kısmında “Kaygı, Mesleki Kaygı, Ben-Merkezli Kaygı, Görev-Merkezli Kaygı, Öğrenci-Merkezli Kaygı ve İlgili Çalışmalar” konuları ve bu alanda yapmış çalışmalardan bazılarına yer verilmiştir.

2.1.1. Kaygı

Kaygı, genellikle tehdit içerikli durumlarda kötü gelişmeler olacak düşüncesinden kaynaklı ve sebebi bilinmeyen ancak kişi tarafından hissedilen korku, üzüntü, huzursuzluk, belirsizlik, sıkıntı, endişe ve kontrol kaybı vb. duyguları içeren olumsuz bir reaksiyon (TDK; Bozdam ve Taşgın, 2008) olarak tanımlanabilir. İnsanlar için gelecekte ne olacağını bilememek başlıca kaygı nedenlerinden biri (Cüceloğlu, 2004) olarak bilinmektedir.

Psikoloji/Ruh biliminde “kaygı” terimini “ilk kullanılan ve bunu bir kavram olarak tanımlayarak nedenlerini araştıran” Freud’tur. Freud kaygı; “fiziksel ya da toplumsal çevreden gelen tehlikelere karşı bireyi uyarma, gerekli uyumu sağlama ve yaşamı sürdürebilme işlevlerine katkıda bulunur” (akt. Geçtan,1981). “Kaygı” terimi tarihi süreç içinde çok kullanılan bir kelime olup daha çok psikoloji-ruhbilim alanında 1940’lı yılların sonunda araştırma ve çalışmalarda kendini göstermiştir (Köknel, 1995).

Kaygı diğer adıyla anksiyete teriminin kökü eski yunanca “anxietas” olup; “korku, endişe, merak” anlamlarına gelmektedir (Köknel, 1989). Kaygı iç ve dış kaynaklı bir tehlike riski ve tehlike durumu olasılığından kaynaklanan duygudur (Işık, 1996). Öner (1977) ise kaygıyı, kişinin tehdit içeren ya da tehlikeli olarak algıladığı, iyi karşılamadığı, dış kaynaklı ve bireydeki ruh hali olarak ifade etmektedir (Çakmak ve Hevedanlı, 2005, s.116). Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere kaygı hem birey hem de örgütler için hoş karşılanmayan ve istenmeyen bir durumdur. Kaynak olarak iç veya dış kaynaklı her ne tür olursa olsun kaygı insanın sağlıklı bir yaşam sürmesi, başarılı olması, çalıştığı işten doyum sağlaması ve çalışma ortamından huzurlu olmasıyla taban tabana zıttır.

Kaygı, bireyin iç veya dış dünyadan kaynaklanan bir uyararla karşılaştığında oluşan duygusal, bedensel ve zihinsel tepkilerdir. Başka bir deyişle “kişinin karşılaştığı durum ve olaylar karşısında duyduğu ve engellemekte zorluk çektiği aşırı endişe ve uyarılmışlık hali”dir (Özkan, 2014). Kaygının birçok olumsuz yönleri olmasına rağmen

olumlu “organizmayı uyarıcı, koruyucu ve motive edici” yönü de bulunmaktadır. Olumlu kaygının kişiyi toplum içerisinde önemli mevkilere gelmesinde motive eder ve onu öğrenmeye istekli hale getirebilir (Akgün, vd., 2007, s.284). Kaygının kontrollü olmasının kişiler için olumlu birçok özelliği barındırdığı ancak olumsuz ve bireyin kontrolü dışında olan kaygının da hem birey hem örgütler için istenmeyen bir durum olduğu söylenebilir.

Kaygı herkes için doğal bir duygu durumu olup farklı tür ve seviyelerde kendini gösterebilir. Geçici ve duruma göre kaygıya durumluk kaygı, bazılarının sürekli olarak huzursuzluk ve mutsuzluk hallerine de sürekli kaygı olarak özellikle davranış bilimlerin inceleme alanı olmuştur. (Köknel 1995). Cüceloğlu (2004), “belirli bir ortam içinde kendisini güven altında ve huzurlu hisseden bireyde korku ya da kaygı olmayacağını, diğer yandan aynı çevredeki başka birinin, çevreyi tehlikeli bulabileceğini ve bu algılamayla ilgili heyecanları yaşayabileceğini” ifade etmiştir. İnsanlar mutlu, huzurlu ve güvenli ortamlarda yaşamak için gayret ederler. Kaygıyla baş etmek için farklı yol ve yöntemler denerler ve bilinçli ve tercihen kullanılan teknikleri genellikle öğrenme ile elde ederler (Aytaç ve Keser, 2002).

Kaygı daha çok iç kaynaklı ve sübjektif, endişe halidir. “Kaygı solunum hızının değişmesini, kalp atışının hızının artmasını, benzin sararmasını, ağzın kurummasını terlemeyi, iskelet kaslarında bir gerginliği, titremeyi içeren karakteristik bir otonom sinir sistemi faaliyeti” olarak tehlike sinyali, tehlike ve tehdit işaretidir (Öztürk 1997).

Kaygı; “normal ve patolojik, akut ve kronik kaygı” olarak kategorize edilebilir. “İnsanın yaşadığı çevreden gelen bazı etkinliklerce olan kaygı normal kaygıdır. Nörotik kaygı ise, nedensiz oluşan ve sahibine de saçma gelen kaygıdır. Akut anksiyete; yoğun ve kısa sürelidir. Kronik anksiyete ise daha az yoğun ve süresi bilersiz olarak düşünülür”. Akut anksiyete daha çok psikiyatri hastalarında görülür (Köknel 1995). Gerçek Kaygı; dış çevreden kaynaklanan ve fiziki veya beşeri kaynaklı tehlikelere karşı kişiyi uyaran, uyum ve yaşamı idame ettirmeye katkı sağlayan kaygıya denir. Kişilerde kaygının nedenleri aile istekleri ve beklentileri, kendi istek ve beklentileri, tutumu, yaşantısı, kardeş sayısı gibi birçok etkenin önemli olduğu görülmektedir (Varol 1990).

2.1.2. Mesleki Kaygı

Bazı eğitimciler öğretmenlerin sınıf içi davranışlarda kişilik ve ruh sağlığının öğretmenlik alan bilgisi, pedagojik bilgi ve mesleki bilgiden ziyade daha önemli olduğu görüşünde birleştikleri görülmüştür (Chotas ve Thoresen, 1976, s.159-184). Öğretmenlerin

mesleklerini gereği gibi icra edebilmelerinde yeterlik ve özgüvenlerinin tam olması ve kaygı, stres, baskı vb. olumsuzlukların olmaması veya en asgari düzeyde olmasına bağlı olduğu ifade edilmektedir (Taşğın, 2006, s.679-686). Öğretmenlerin mesleki kaygılarının olmaması için yeterlik ve özgüvenlerinin tam olması gerekmektedir.

Meslek, insanlara faydalı mal ve hizmet üretme ve karşılığında para kazanma amacıyla yapılan, belli bir eğitimle elde edilen sistemli bilgi ve becerilere dayalı, kuralları toplum tarafında belirlenmiş faaliyetler bütünü, insanların kendi hayatlarını devam ettirmeleri için yaptıkları iş ve uğraş şeklinde ifade edilebilir (Yılmaz, 2007, s.317-336).

Literatür araştırma ve incelemelerinde öğretmen mesleki kaygısıyla ilgili genel geçer tanıma rastlanılmamıştır. Bununla birlikte Fuller (1969) “öğretmenlik mesleğine ilişkin bu kaygıları Ben-merkezli, görev-merkezli ve öğrenci-merkezli kaygılar” şeklinde üç başlıkta incelenmiştir (Akt. Taşğın, 2006, s.679-686). Işık (1996) ise kaygıyı genel anlamda tehdit edici durum ya da durumlara kişi tarafından hissedilen “huzursuzluk, belirsizlik, korku, endişe, sıkıntı, kontrol kaybı” olumsuzluklar beklentisiyle hoş olmayan duygu durumu şeklinde ifade etmiştir (Ak. Bozdam, 2008).

2.1.2.1. Ben Merkezli Kaygı

Ben merkezli kaygı, öğretmenin öğretmenlik mesleğini başarıyla devam ettirip ettiremeyeceğine ilişkin endişesi taşımasıdır. Ben merkezli kaygının odak noktası kişinin kendisi olup iç kaynaklıdır. Bu nedenle devamlı surette yoğun stres altındadır. “Acaba öğretmenlik bana göre bir meslek mi?”, “Acaba öğretmenlik mesleğini her gün nasıl yapacağını?”, “Acaba sınıfımda gürültü olduğunda okul müdürü ve okuldaki diğer öğretmenler hakkımda ne düşünecek?” gibi soruları evhamla ve sürekli kendisine sorarak kaygılanması şeklinde ifade edilebilir.

2.1.2.2. Görev Merkezli Kaygı

Görev kaynaklı kaygının odak noktasını kişinin “öğreticilik görevi oluşturduğu temel düşüncenin öğreticilik görevi üzerinde yoğunlaştığı ve iyi bir öğretici olabilme kaygısı” taşıması ve yeni öğretim yöntemlerini, araç- gereçlerini araştırması olarak ifade edilebilir. Görev merkezli kaygı taşıyan bireylerin “farklı sınıf ortamlarında eğitim ve

öğretim nasıl olmaktadır?”, “Acaba öğretim konusunda alanımdaki yeni materyalleri, teknikleri ve fikirleri nasıl elde edebilirim?”, “Acaba öğretmenlik görevimde başarılı olabilmem için bana en iyi kim yardım edebilir?” gibi sorular nedeniyle kaygılanması olduğu söylenebilir.

2.1.2.3. Öğrenci Merkezli Kaygı

Öğrenci merkezli kaygının odağında öğrencilerin olduğu ve bu kaygıyı taşıyan bir öğretmenin öğrencilerin bilişsel, duygusal ve sosyal gereksinimlerini en iyi şekilde gidermeye odaklanması vardır. Öğrenci merkezli kaygıyı taşıyan öğretmenlerin kendilerine “Öğrenmenin mümkün, kolay ve çabuk olması için Öğrencilere nasıl yardım edebilirim?”, “Acaba her bir öğrenciye nasıl yardım edebilirim ki onun için hayat-boyu öğrenmek önemli ve vazgeçilmez olsun?”, “Acaba özel öğretime muhtaç veya yüksek düzeyde potansiyelli öğrencilere nasıl yardım edebilirim ki bu çocuklar öğrenmelerini okul dışında da başarı ile sürdürebilsinler?” gibi sorular sorarak kaygılanmalarıdır (Akt: Taşgın, 2006, s.679-686).

2.1.3. Meslek Seçimi, Önemi ve Öğretmenlik Mesleği

“Meslek” kelimesinin 16. Yüzyılda İngiltere’de daha çok hukuk, tıp ve ilahiyat alanları için kullanılmıştır. Sonraki süreçte meslek kelimesinin “üniversite eğitimi almış, yüksek sosyal statüye sahip kişilerce yerine getirilen, öğrenilmiş bir işi ya da uğraşı ifade eden kullanımları yaklaşık dört asır öncesine dayanmaktadır”. Bilgi ve inanışlar önceki dönemlerde seçkinler arasında paylaşılır ve sadece bu seçkinler meslek üyesi sayılırken zaman içinde “meslek, insanların sosyal statüsüne ve saygınlığına bakılmaksızın yaşamı sürdürmek için gerekli geliri sağlayan bir iş ya da uğraş anlamında kullanılmaya başlanmıştır” (Şahin, 2011, s.266). Meslek, insanlara sadece kazanç-maddi gelir sağlamayıp aynı zamanda çalışana “bağımsızlık, güvence, bir gruba ait olma, tanınma” ve “mesleğin kendini gerçekleştirme” imkanları da sunar (Kuzgun, 2004, s.6). İnsanın doğumdan sahip olduğu becerileri, potansiyeli, gizil yetileri, sonradan kazandığı bilgi, tecrübe vb. güçleri kullanarak doyuma ulaşması da yine mesleğini yaparken gerçekleşir. Ayrıca çalışan insan mesleğini yaparken üretken olduğunu ve başarılarını gördükçe kendini önemli de değerli görür (Yeşilyaprak, 2012, s.4).

Meslek seçimi, “bireyin tercih ettiği meslekler arasından birinde karar kılması ve buna hazırlanmak için çaba göstermesi”dir. Kişinin seçtiği meslek onun çalışma ve sosyal hayatını şekillendirmektedir. Seçilen meslek kişiler için; dünya görüşü, seçtiği meslekte başarılı olup/olamayacağı, daha çok iletişim ve etkileşimde bulunacağı çevredekilerin kimler olacağı, değer yargıları, günlük yaşam biçimi, alışkanlıkları gibi pek çok etki alanını kapsamaktadır. Meslek çalışan için hayatının nedeysse özel kısmı dışındaki her alanını kapsamaktadır. Hatta özel hayatını bile şekillendirmektedir. Ancak şartlar, değişimler ve dönüşümler insanlar için çok önemli olan meslek seçimi gün geçtikçe ortaya çıkan ve yok olan mesleklerin de etkisiyle iyice karmaşıklaşmıştır. (Kuzgun, 2004, s.6).

Bu kadar karmaşıklaşmış olan meslek seçiminde etkili olan faktörler şöyle sınıflandırılabilir (Pişkin, 2012): “1. Psikolojik faktörler (yetenek, ilgi, çoklu zekâ, kişilik özellikleri, meslek değerleri); 2.Sosyolojik Faktörler (aile, sosyoekonomik düzey); 3. Cinsiyet ve 4. Politik ve ekonomik faktörler” (s.44).

Meslek seçiminde ilgi ve yeteneklerin büyük oranda etkili olduğu ve öğrencilerin seçmiş oldukları meslekle ilgi ve yeteneklerinin örtüştüğü ve daha çok da “ilgi”lerinin “yetenekler”inden daha baskın olduğu görülmüştür (Tracey ve Hopkins, 2001). Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğini tercih etmesinde “ailenin ve kültürün pozitif yöndeki etkisi en güçlü faktör olarak belirtilmiştir” (Butt, MacKenzie ve Manning, 2010).

Günümüzde başta öğretmenlik olmak üzere “birçok iş ve uğraş meslek olarak adlandırılmaktadır”. Case’e meslek olarak adlandırılması için iş ve uğraşların en az taşınması gereken özellikler şöyle sıralanabilir.

- “1) Ortak bir bilgi bütünü,
- 2) Üzerinde uzlaşmış performans standartları,
- 3) Üyeleri temsil eden meslek örgütü,
- 4) Bir meslek olarak kamuoyu tarafından kabul edilme,
- 5) Etik ilkeler ve
- 6) Meslek belgesi (diploma, sertifika vb.)” (Şahin, 2011, s.268).

Yukarıdaki özelliklere bakıldığında Türkiye’de öğretmenlik bir meslek ve uzmanlık alanı olup 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nda “devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği” olarak ifade edilmiştir (Şahin, 2011, s.266). Ülkemizde yaşanan sıklıkla yaşanan ekonomik krizler, işe girme ve çalışabilme üzerinde sıkıntıların oluşmasına neden olmaktadır. İhtiyaç duyulan meslekler ile yükseköğretim programlarının tür ve kontenjanları arasındaki dengesizlik, meslek seçimi ve kariyer gelişimini olumsuz etkilemektedir. Bu durum belli bölümlerde

öğrenci yetersizliğine neden olurken bazı bölümlerde yığılmalara neden olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında öğretmenlik alanlarında tercih yoğunluğu ve yığılmalar yaşandığı görülmektedir (Yazıcı, 2009). Bunun nedeni kısa sürede işe girebilme imkânının olması (Çeliköz ve Çetin, 2004) kamu ve özel sektörde iş bulabilme ve çalışma olanaklarının bulunmasıdır. İnsanların daha çok iş imkanı ve yükseköğretimin kontenjanına göre meslek seçimi yapması onların “kişilik, ilgi, yetenek” vb. özelliklerinin göz ardı edilmesi sonucunu doğuracağından dolayı yapacakları mesleklerle ilgili olarak doyum sağlayıp sağlayamayacakları, yeterli duyarlılığı gösterip gösteremeyecekleri, başarılı olup olamayacakları, ekonomik doyum alıp alamayacakları gibi birçok soru ve sorunu gündeme getirmektedir. Meslek, insanlar tarafından yalnızca “ekonomik gereksinimlerin karşılanması için değil, aynı zamanda psiko-sosyal gelişim ve doyum sağlamak için de sürdürülen bir uğraştır. Mesleki doyum sağlayamayan bireylerde tükenmişlik sendromu ve stres tepkileri gözlenir” (Tanrıoğen, 1997; Yazıcı, 2009).

2.1.4. Meslek Olarak Öğretmenliğin Nitelikleri

Eğitim öğretim süreci “öğretim programları, okulun fiziksel koşulları, öğrencilerin bireysel özellikleri ve en önemlisi öğretmenlerin farklı niteliklere sahip olması gibi çok değişkenli ve karmaşık bir yapıya sahip olması nedeniyle öğretmenlerin yeterlik alanlarını standardize etmek son derece önemlidir” (Kök, Çiftçi ve Ayık, 2011). Yeterlik, herhangi bir iş veya görevi hakkıyla yapabilmek için gerekli olan nitelikleri ifade eder. Bu açıdan öğretmen yeterliği denilince akla “öğretmenliğin gerektirdiği görev ve sorumlulukları gerçekleştirebilmek için sahip olunması gereken bilgi, anlayış, beceri ve tutumlar” (Şahin, 2011, s. 295) gelmektedir.

Öğretmen nitelikleri ve yeterlilikleriyle ilgili çalışmalara bakıldığında “öğretmenlerin yeterlikleri, kişisel ve mesleki niteliklerinin sayısı oldukça fazla” olduğu görülmüştür (Yetim ve Göktaş, 2004; Özbek, Kahyaoğlu ve Özgen, 2007; Gelen ve Özer, 2008; Köksal, 2008; Yeşilyurt, 2009; Kök ve diğerleri, 2011).

Milli Eğitim Bakanlığınca öğretmen yeterliklerini arttırma amacıyla “hizmet öncesinde öğretmen adayları ve hizmet içinde de öğretmenlerin sahip olması gereken/beklenen bilgi, beceri ve tutumlarını içeren “*Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*” ve okulöncesi ve ilköğretim kademesi öğretmenlerine yönelik “*Özel Alan Yeterlikleri*” belirlenmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2008, s.42). Bu yeterliliklerin bütün öğretmenlerde olması halinde eğitim-öğretim sürecinin kalitesini olumlu olarak ve

doğrudan etkileyeceği öngörülmektedir. “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri”, tüm öğretmenlerde bulunması gereken bilgi, beceri ve tutum özelliklerini kapsayan, 6 ana yeterlik (A-B-C-D-E-F), 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesinden oluşmaktadır” (MEB, 2008, s.42).

Tablo 2.1.4.1. *Öğretmenlik Mesleğinin Genel Yeterlilikleri*

A. Kişisel ve mesleki değerler-mesleki gelişim,
A1. Öğrencilere değer verme, anlama ve saygı gösterme
A2. Öğrencilerin, öğrenebileceğine ve başaracağına inanma
A3. Ulusal ve evrensel değerlere önem verme
A4. Öz değerlendirme yapma
A5. Kişisel gelişimi sağlama
A6. Mesleki gelişmeleri izleme ve katkı sağlama
A7. Okulun iyileştirilmesine ve geliştirilmesine katkı sağlama
A8. Mesleki yasaları izleme, görev ve sorumlulukları yerine getirme
B. Öğrenciyi tanıma
B1. Gelişim özelliklerini tanıma
B2. İlgı ve ihtiyaçları dikkate alma
B3. Öğrenciyeye değer verme
B4. Öğrenciyeye rehberlik etme
C. Öğretme ve öğrenme süreci
C1. Dersi planlama
C2. Materyal hazırlama
C3. Öğrenme ortamlarını düzenleme
C4. Ders dışı etkinlikler düzenleme
C5. Bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretimi çeşitlendirme
C6. Zaman yönetimi
C7. Davranış yönetimi
D. Öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme
D1. Ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerini belirleme
D2. Değişik ölçme tekniklerini kullanarak öğrencinin öğrenmelerini ölçme
D3. Verileri analiz ederek yorumlama, öğrencinin gelişimi ve öğrenmesi hakkında geri bildirim sağlama
D4. Sonuçlara göre öğretme-öğrenme sürecini gözden geçirme
E. Okul, aile ve toplum ilişkileri
E1. Çevreyi tanıma
E2. Çevre olanaklarından yararlanma
E3. Okulu kültür merkezi durumuna getirme
E4. Aileyi tanıma ve ailelerle ilişkilerde tarafsızlık
E5. Aile katılımı ve işbirliği sağlama
F. Program ve içerik bilgisi
F1. Türk Milli Eğitiminin amaçları ve ilkeleri
F2. Özel alan öğretim programı bilgisi ve uygulama becerisi
F3. Özel alan öğretim programını izleme-değerlendirme ve geliştirme

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2008, s.42)

2.1.4.1. Genel Kültür Bilgisi

Öğretmenin görevini iyi bir şekilde yapabilmesi için genel kültür bilgisinin oldukça geniş olması gerekmektedir. Öğretmenin görevini yaparken öğrencilere planlı, istendik ve yeni davranışlar kazandırması beklenmektedir. Bunu yapabilmesi için öğretmenlerin içinde yaşadığı toplum yapısını, kültür değerlerini ve çevresindekileri bilmesi, geniş bir dünya görüşüne ve genel kültüre sahip olmaları istenmektedir. “Öğretmenlerden beklenen, sadece belirli bir alanda uzmanlık bilgisine sahip olması değil, insanı, toplumu ve dünyayı ilgilendiren bir takım sorunları görebilmesi ve bunlar için çözüm önerilerinde bulunabilmesidir” (Celep, 2004, s.27-28). Öğretmenlerin genel kültür bilgileri “alana ilişkin olay ve olguların açıklanmasında, disiplinler arası ilişkilerin kurulmasında, konunun öğretiminde bütünlük somutluk-soyutluk, yakınlık-uzaklık ve güncellik gibi öğretim ilkelerinin yaşama aktarılmasında eğitim-öğretim yeterliliklerinin ayrılmaz bir boyutunu oluşturur” (Yetim ve Göktaş, 2004).

2.1.4.2. Alan Bilgisi

Öğretmenin öğretimini sürdüreceği ders alanıyla ilgili alan bilgi düzeyinin olması şarttır. Mesela Fen bilimleri öğretmenlerinin ilgili sınıf ve müfredatta olan konu ve kazanımlara yönelik bilgisinin tam olması herhangi bir eksikliğin olmaması gerekmektedir. Sınıf öğretmenleri alanlarıyla ilgili programda yer alan okuma-yazma, Hayat bilgisi, Sosyal bilgiler, Fen bilgisi ve Matematik konularını çok iyi bilmelidirler” (Celep, 2004, s.27-28). Öğretmenlerden alanıyla ilgili olarak temel kavramları, araştırma ve inceleme araçları ve yapıları ile bu özellikleri öğrenciye kazanım olarak aktarması beklenmektedir (Yetim ve Göktaş, 2004). Öğretmenlerin mesleki anlamda becerileri kendi alanlarına ne kadar hâkim olduklarıyla ölçülebilir. Öğretmenin alan hakimiyeti öğrenciye karşı sınıfta kendine güven duymasına ve kaygılanmamasına yol açabilir. Öğretmenin alanı dışında farklı bir alan-branşta öğretmenlik görevi verilmesi hem başarısını, hem güven düzeyini hem de kaygı seviyesini olumsuz etkileyebilir (Celep, 2004, 27-28).

2.1.4.3. Öğretmenlik Meslek Bilgisi

Öğretimin kalite ve niteliği için öğretmenin esas branşı olan alanını iyi düzeyde bilmesi ve hâkimiyeti öğretim için gerekli ve öğretimin ön şartı olmakla birlikte başarılı bir

öğretim etkinliği için yeterli değildir. Çünkü öğretmenlik mesleği, bildiğini nasıl öğreteceğini de bilmeyi gerekli kılar. Bir “öğretmenin bir alanda uzmanlık bilgisine sahip olması yanında aynı zamanda öğretmenlik mesleği ile ilgili bazı bilgi ve becerilere de gereksinimi vardır” (Celep, 2004, s. 27-28). Öğretmenin görevini etkili bir şekilde icra edebilmesi için öğrencilerini çeşitli özellikleriyle (fiziksel, sosyal, psikolojik, zihinsel ve psiko-motor) bilmesi işini kolaylaştıracaktır. Böylece öğrencilerine uygun öğrenme yöntem ve teknikleri kullanabilir. Öğretmen, “öğrenmenin nasıl meydana geldiğini, öğrenmenin gelişim düzeyinin öğrenmeyi nasıl etkilediğini ve öğretim sürecinde çeşitli gelişim özelliklerinin nasıl dikkate alınması gerektiğini bilmesi ve öğrencinin öğrenmesini kolaylaştıracak öğretim stratejilerini” kullanabilir (Yetim ve Göktaş, 2004).

1998–1999 eğitim ve öğretim yılından bu yana “eğitim fakültelerinde gerçekleşen yeniden yapılanma programının en önemli parçalarından biri fakülte-okul işbirliği programı ile öğretmen adaylarının okullarda daha fazla pratik yapmaları sağlanmış ve bu süreçte yapılan çalışmalar düzenli ve sistematik bir biçimde gözlemlenerek değerlendirme yoluna gidilmiştir” (Işık, Çiltaş ve Baş, 2010). Ancak bu çalışmalar bile öğretmen adaylarının “hizmet öncesinde kendilerini yeterli hissetmelerine karşın, mesleğe başladıktan sonra yetersiz kaldıkları sonucu”nu değiştirmeye yetmemiştir (Celep, 2004, s.28).

2.2. İlgili Araştırmalar

İlgili alan yazın taramasında öğretmenlerin mesleki kaygılarıyla ilgili araştırmaların oldukça fazla olduğu görülmüştür. Bu araştırmalardan bazılarını aşağıda değinilmiştir. Üstün vd. (2004), Kaya ve Büyükkasap (2005) ve Bedel’in (2008) çalışmalarında öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları olumlu bulunmuştur.

Doğan ve Çoban (2009) yaptıkları çalışmada öğrencilerin kaygı düzeylerinin düşük, tutumlarının olumlu olduğu görülürken tutum ile kaygı düzeyleri arasında düşük seviyede negatif ve anlamlı bir ilişki tespit etmişlerdir.

Cabı ve Yalçınalp (2009) araştırmalarında öğretmenlerin atanma, öğrenci ile iletişim, okul yaşantısı, mesleki kabul, ekonomik beklenti ve çevre ile ilgili kaygılar taşıdıkları tespit etmişlerdir.

Köse (2006) “Müzik Öğretmeni Adaylarının Mesleki Kaygıları” adlı çalışmalarında müzik öğretmeni adaylarının mesleki kaygılarının düşük seviyede olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Tümerdem'in (2007) "Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi Kimya son sınıf öğrencilerinin kaygılarını etkileyen etmenler" adlı çalışmasında, "öğrencilerin kaygı düzeylerinin fakülte, cinsiyet, okuldaki başarı, okuldaki arkadaşlık ilişkileri, çalışmak istediği meslek değişkenlerinden etkilendiği; ana baba tutumu ve ekonomik durum değişkenlerinden etkilenmediği" tespit edilmiştir.

Boz (2008) öğretmen adaylarının mesleki kaygıları çalışmasında göreve yönelik kaygıların en çok kendine yönelik kaygıların en az düzeyde çıktığı, kaygı düzeyinin tüm boyutlarda birinci yıldan ikinci yıla giderken artış gösterirken ikinci yıldan beşinci yıla kadar azaldığı ve kaygının mesleki kıdeme göre farklılık gösterdiği" görülmüştür. Ayrıca "öğretmen adaylarının daha çok görev merkezli kaygılar taşıdığı, en az kendine yönelik kaygıları olduğu, kaygının tüm boyutlarında, birinci yıldan ikinci yıla geçerken kaygının arttığı, ondan sonraki yıllar için ise yıllar geçtikçe kaygının azaldığı" bulgusuna ulaşmıştır.

Ünaldı ve Alaz'ın (2008) "Coğrafya öğretmenliğinde okuyan öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi" adlı araştırmalarında; kaygı düzeyleri ve alt boyutlarında cinsiyete anlamlı farklılık görülmezken ailelerin gelir düzeyi, üniversiteye girişte tercih sırası ve sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık görüldüğü (ilk beş tercihi içinde yazanların daha az kaygı taşıdıkları ve sınıf seviyesi yükseldikçe kaygının arttığı) görülmüştür.

Doğan ve Çoban'ın (2009) "Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi" adlı araştırmasında "öğrencilerin tutumlarının olumlu, kaygı düzeylerinin düşük ve tutum ile kaygı arasında düşük düzeyde negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu, kızların erkeklere göre mesleğini yakınlarına önerme, mesleğini sevme ve iş bulma konusunda iyimser olmada daha olumlu bir tutuma sahip oldukları ve iş bulma konusunda karamsar olanların daha kaygılı oldukları" tespit edilmiştir.

Saracaloğlu ve diğerlerinin (2009) "Ortaöğretim Sosyal alanlar öğretmenliği tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri, kaygıları ve akademik güdülenme düzeyleri" adlı araştırmasında "bölümlerine isteyerek gelen öğrencilerin, mesleğe yönelik kaygılarının düşük, akademik güdülenme düzeylerinin ise yüksek olduğu ve kız öğrencilerin mesleğe yönelik yeterlik algılarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu, öğrencilerin akademik başarılarının mesleğe yönelik kaygılarını ve akademik güdülenme düzeylerini olumlu yönde etkilediği, mesleki yeterlikle kaygı arasında negatif ve orta düzeyde, akademik güdülenme ile kaygı arasında negatif ve orta

düzeyde ilişki görülürken ailesinde öğretmen olan öğrencilerin kaygılarının daha düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir”.

Boz ve Boz’un (2010) öğretmen adaylarının kaygılarıyla özyeterlikleri ilişkisini araştırdıkları çalışmalarında öğretmen adaylarının “kendilerini öğretimsel stratejilerle ilgili konularda yeterli gördükleri, genel olarak kendilerini orta düzeyde yeterli gördükleri, ilk dört yıl öz-yeterlik algıları değişmezken, beşinci yılda öğrenciler kendilerini daha yeterli gördükleri” sonucuna ulaşmıştır.

Dilmaç’ın (2010) “Görsel Sanatlar öğretmeni adaylarının kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi” adlı çalışmada, “öğretmen adaylarının kaygı boyutlarının tümünde düşük düzeyde kaygılı oldukları, ailelerin gelir düzeyinin yüksek olması “görev, ben ve öğrenci merkezli kaygıları” anlamlı ölçüde azalttığı ancak cinsiyete göre herhangi bir değişiklik olmadığı ancak mezun olunan lise türüne göre anlamlı farklılık olduğu görülmüştür.

Kurtuldu ve Ayaydın (2010) “Güzel sanatlar eğitimi bölümü öğrencilerinin mesleki kaygı düzeylerinin incelenmesi” adlı araştırmalarında mesleki kaygı düzeylerinin sınıf değişkenine göre değişiklik gösterdiği ve sınıf düzeyi arttıkça kaygı düzeyinin arttığı, “görev merkezli ve ben merkezli kaygı boyutunda eşit düzeyde oldukları, öğrenci merkezli kaygı boyutunda ise Müzik Öğretmenliği öğrencilerinin daha kaygılı” olduğu görülmüştür.

Kafkas ve diğerleri, (2010) “Beden Eğitimi öğretmen adaylarının öz-yeterlik algıları ile mesleki kaygıları arasındaki ilişki” adlı çalışmalarında kaygı düzeylerinin cinsiyet, bölümü isteyerek seçme durumuna göre anlamlı farklılık görülmediği ancak mezun olunan lise türüne anlamlı farklılık görülmüştür.

Bozdam ve Taşgın (2011) “Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi” adlı çalışmalarında “öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin orta seviyede olduğu ve görev merkezli olarak yoğunlaştığı, yaş, puan türleri (sayısal, sözel, özel yetenek), ailede öğretmeme olma durumuna göre anlamlı farklılık görüldüğü saptanmıştır.

Temiz’in (2011) “Güzel sanatlar eğitimi bölümü öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin cinsiyet ve alan değişkenleri açısından incelenmesi” adlı çalışmada, Resim ve Müzik Öğretmenliğinde okuyan öğretmen adaylarının “ben merkezli, görev merkezli ve öğrenci merkezli kaygıları çok az düzeyde taşıdıkları ve mesleki kaygılarının cinsiyet ve alan değişkeni açısından farklılaşmadığı” görülmüştür.

Çubukçu ve Dönmez (2011) “Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin incelenmesi” adlı çalışmasında öğretmenlerin “göreve yönelik mesleki kaygının

diğerlerine göre daha yüksek olduğu, tüm boyutlarda kız öğrencilerin kaygılarının erkeklere göre daha yüksek olduğu, ilköğretim ve orta öğretim alan öğretmenleri arasında tüm kaygı boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunduğu, Ben merkezli kaygı boyutunda, ilköğretim birinci kademe öğretmen adayları ikinci kademedekilere göre daha kaygılı oldukları görülmüştür ancak tüm kaygı boyutlarında ailede öğretmen olup olmasının anlamlı bir farklılık oluşturmadığı” görülmüştür.

Mergen, vd. (2014) “Öğretmen Adaylarının Mesleklerine Yönelik Tutum ve Kaygıları” adlı çalışmalarında Öğretmenlik mesleğini seçen gençlerin öğretmenlik mesleğine ilişkin olumsuz tutumlar taşıdıklarını ve kaygı düzeylerinin de yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır (s.174).

Kula Şanlı ve Saraç (2016) “Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Kaygısı” adlı çalışmalarında “cinsiyet, fakülte/yüksekokul, anne-baba tutumu, ailenin ortalama aylık geliri ve barınılan yer” değişkenlerine göre öğrencilerin sürekli kaygı düzeyleri arasında anlamlı farklılıkların olduğu görülürken “üniversiteye giriş yılı ve ağırlıklı genel not ortalamaları”yla sürekli kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Köklükaya ve Yıldırım (2016) “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Kaygı Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Kaygı Düzeylerinin Belirlenmesi” adlı çalışmalarında öğretmen adaylarının kaygı düzeylerinin ölçekte bulunan maddelere göre farklılık gösterdiği ve kaygılarının orta düzeyde olduğu görülmüştür.

Balaman ve Gelibolu (2018) “Pedagojik formasyon öğrencilerinin geleceğe yönelik beklentileri ile mesleki kaygı düzeylerinin incelenmesi” adlı çalışmalarında geleceğe yönelik öğrenci beklenti ve kaygı düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca geleceğe dair beklentileriyle mesleki kaygı seviyeleri arasında anlamlı seviyede ilişkiye rastlanılmamıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde, “araştırma modeli, evren, örneklem, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve çözümlenmesinde yararlanılan istatistiksel işlemler”e yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada Denizli Merkezefendi ilçesinde liselerde görev yapan öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyleri ve bunun çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterip/göstermediği araştırılmıştır. Bundan dolayı çalışma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. “Tarama modeli, var olan bir durumu var olduğu gibi betimlemeyi amaçlar ve evren hakkında genel bir yargıya varmak için evrenin tamamı veya evrenden alınacak bir grup, örnek veya örneklem üzerinde yapılan tarama olarak ifade edilebilir (Karasar, 2005, s.77-79).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Denizli ili Merkezefendi ilçesinde genel ve mesleki öğretim yapan liselerde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırma evreninde 568 öğretmen bulunmaktadır. Çalışmada evreni temsil edebilecek öğretmenlerden “rastgele örnekleme” yapılarak 300 öğretmen seçilmiş ve bu öğretmenlere anketler dağıtılmıştır. Anket sorularını eksiksiz yanıtlayan 247 katılımcı öğretmenden elde edilen veriler kullanılmıştır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada iki bölümden oluşan veri toplama aracı kullanılmıştır. Anketin birinci bölümünde öğretmenlere ait genel bilgileri içeren 9 soru bulunmaktadır. Bunlar; a) Cinsiyet, b) Kazandığı bölümün üniversite sınavında tercih sırası, c) Mezun olunan lise türü, d) Bölüm, e) Mezuniyet sonrası kariyer planı, f) Ailede öğretmen olma durumu, g) Öğretmenlik mesleğinin önem derecesi, h) Mesleki bilgi düzeyi, ı) Mesleki güven düzeyi, i) Öğretmenliği isteyerek seçme durumu şeklindedir. İkinci bölümde “Mesleki Kaygı Ölçeği” kullanılmıştır.

Öğretmenlik Mesleği Kaygı Ölçeği Borich’in (1996) geliştirmiş ve Saban, Korkmaz ve Akbaşlı, (2004) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. “Öğretmenlik Mesleği

Kaygı Ölçeği” 45 maddelik bir ölçektir. Ölçekte 3 boyutlu olup her boyut 15 madde ile ölçülmüştür. Ben-merkezli kaygılar; “2, 4, 8, 9,13,14,18, 20, 24, 26, 28, 30, 32, 35 ve 44.” Maddeler ile, Görev-merkezli kaygılar; “1, 3, 6, 7,10,11, 12, 16, 21, 25, 27, 31, 33, 40 ve 42.” Maddeler ile ve öğrenci-merkezli kaygılar; “5, 15, 17, 19, 22, 23, 29, 34, 36, 37, 38, 39, 41, 43, ve 45.” Maddeler ile ölçülmüştür. Mesleki Kaygı Ölçeği alt boyutlarının her birinden en fazla alınabilecek puan değeri 75'tir. Öğretmenin bölümden aldığı puan ne kadar yüksek olursa, o öğretmen o bölümün temsil ettiği mesleki kaygıları o derece yüksek düzeyde taşıyor anlamına gelmektedir. Ölçek beşli likert tipinde olup düzey seçenekleri;

1= Çok az

2= Az

3= Orta

4= Çok

5= Pek çok şeklinde puanlama ile derecelendirilmiştir.

Ölçeğin geliştirilmesi çalışmasında, “Öğretmenlik Mesleği Kaygı Ölçeği birinci bölümü (ben merkezli kaygılar) için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0.76, ikinci bölümü (görev merkezli kaygılar) için 0.73 ve üçüncü bölüm (öğrenci-merkezli kaygılar) için 0.76 olarak bulunmuştur (Cabı ve Yalçınalp, 2013, s.87). Bu çalışmada ise, “Öğretmenlik Mesleği Kaygı Ölçeği” birinci bölümü (ben merkezli kaygılar) için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .94, ikinci bölümü (görev merkezli kaygılar) için .92 ve üçüncü bölüm için (öğrenci-merkezli kaygılar) .97 olarak bulunmuştur”.

3.4. Verilerin Analizi

2019-2020 eğitim öğretim yılında Denizli merkez metropol ilçelerinden olan Merkezefendi ilçesinde çalışan öğretmenlerin, Öğretmenlik Mesleği Kaygı Ölçeğine verdikleri yanıtlar SPSS 24 paket programına kodlanarak yüklenmiş ve analiz edilmiştir.

Verilerin normal dağılım analizi için yapılan basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) analizi değerlerine bakıldığında aşağıda tabloda gösterilen veriler elde edilmiştir. Elde edilen veriler -2 ile +2 arasında olduğundan dolayı verilerin dağılımı normal kabul edilmiş ve analizlerde parametrik testler kullanılmıştır. Buna ilişkin veriler Tablo 3.4.1’de verilmiştir.

Tablo 3.4.1. Öğretmenlik Mesleği Kaygı Ölçeği ve Alt Boyutları Verilerinin Basıklık (Kurtosis) ve Çarpıklık (Skewness) Analizi

Ölçek ve Alt Boyutları	Basıklık (Kurtosis)	Çarpıklık (Skewness)
	Değeri	Değeri
Öğretmenlik Mesleği Kaygı Ölçeği	1,92	1,38
Ben Merkezli Kaygılar	1,89	1,06
Görev Merkezli Kaygılar	,89	1,03
Öğrenci Merkezli Kaygılar	1,31	1,22

Tablo 3.4.1. incelendiğinde ölçek verilerinin normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Bundan dolayı analizlerde parametrik testler kullanılmıştır. Ayrıca manidarlık sınamalarında anlamlılık düzeyi olarak $\alpha = .05$ alınmıştır. Araştırmada elde edilmiş olan verilerin analizinde aşağıdaki istatistikî yöntemler izlenmiştir.

1) Araştırmanın katılımcı öğretmenlerinin kişisel/demografik değişkenlerinin dağılımının analizinde “betimsel istatistikler (frekans ve yüzde)” kullanılmıştır.

2) Öğretmenlerin kariyer planı, önem derecesi, bilgi yeterliliği, güven düzeyi ve isteyerek seçme durumu gibi kategorik ikili değişkenler arasındaki fark analizinde “Bağımsız Örneklem (Independent Sample T) t Testi” yapılmıştır.

3) Öğretmenlerin üniversiteye girişte tercih sırası, mezun olunan lise, üniversiteden mezun olunan bölüm, ailede öğretmen olma durumu ikiden fazla kategorik değişkeni inceleyen “Tek Yönlü Varyans Analizi (One way Anova)” kullanılmıştır.

Ölçeklerin ölçek aralıkları ve düzeylerini belirlemede; “Öğretmenlik Mesleği Kaygı Ölçeği”ndeki dört aralık ve beş seçenek olduğu için (4:5=0,80) sonucunda elde edilen sayı en alt sayıdan başlayarak eklenmek suretiyle;

1.00 – 1.80 Çok az

1.81 – 2.60 Az

2.61 – 3.40 Orta

3.41-4.20 Çok

4.21-5.00 Pek Çok şeklinde yorumlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

Araştırmaya katılım gösteren öğretmenlerin kişisel özellikleri ile alt problemlere ilişkin bulgu ve bulgularla ilgili yorumlar aşağıda ve ilerleyen sayfalarda yer verilmiştir.

4.1. Katılımcılara Ait Betimsel Bulgular

Araştırmaya katılarak anket sorularının tamamına cevap veren 247 katılımcıya ilişkin bulgular aşağıda Tablo 4.1.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1.1. *Katılımcı Öğretmenlerin Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımı*

Değişken	Kategori	<i>n</i>	%
Cinsiyet	Kadın	193	78,1
	Erkek	54	21,9
Üniversiteye girişte tercih sırası	1. Tercih	105	42,5
	2. Tercih	31	12,6
	3, 4, ve 5. Tercih	38	15,4
	6-13. Tercih arasında	41	16,6
	14. ve sonrası Tercih	32	13,0
Mezun olunan lise türü	Anadolu Lisesi	34	13,8
	Anadolu Öğretmen Lisesi	33	13,4
	Meslek Lisesi	62	35,1
	Normal Lise	118	47,8
Bölüm	Sözel Dersler (Tarih, Coğrafya, Edebiyat)	90	36,4
	Sayısal Dersler (Matematik, Fizik, Kimya)	65	26,3
	Güzel Sanatlar, Spor (Müzik, Beden Eğitimi, Resim/Görsel sanatlar)	32	13,0
	Meslek Dersleri (Çocuk Gelişimi, Bilişim, El Sanatları, Güzellik, Saç Bakım)	60	24,3
Kariyer Planı	Öğretmenlik	211	85,4
	Yöneticilik ve diğer	336	14,6

	Anne ve/veya Baba	39	15,8
Ailede Öğretmen Olma Durumu	Kardeş	34	13,8
	Diğer	75	30,4
	Yok	99	40,1
Bilgi Düzeyi	Yeterlidir	175	80,9
Yeterliliği	Orta Düzeyde Yeterlidir	72	29,1
Kendine Güven Düzeyi	Kendime Güveniyorum	215	87,0
	Orta Düzeyde Güveniyorum	32	13,0
Mesleği İsteyerek Seçme Durumu	İsteyerek Seçtim	212	85,8
	İsteyerek Seçmedim	35	14,2

Tablo 4.1.1’de öğretmenlerin % 78,1’inin kadın; % 21,9’unun erkek olduğu, % 42,5’inin Öğretmenlik tercihinin üniversiteye girişte 1. Tercihi olduğu, % 16,6’sının 6-13. Tercihleri arasında yer aldığı, % 15,4’ünün 3-5. Tercihleri arasında, % 13,0’ünün 14. Ve daha sonraki tercihleri ve % 12,6’sının 2. Tercihinin olduğu görülmüştür. Mezun olunan lise türüne bakıldığında % 47,8’inin Normal lise, %35,1’inin Meslek lisesi, % 13,8’inin Anadolu lisesi ve % 13,4’ünün Anadolu Öğretmen lisesi olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin çoğunun normal lise mezunu ve çok azının Anadolu öğretmen lisesi mezunu olduğu söylenebilir. Bölümlerinin; % 36,4’ünün Sözel dersler (Tarih, Coğrafya, Edebiyat), % 26,3’ünün Sayısal Dersler (Matematik, Fizik, Kimya), % 24,3’ünün Meslek Dersleri (Çocuk Gelişimi, Bilişim, El Sanatları, Güzellik, Saç Bakım) ve en az oran ile % 13,0 Güzel Sanatlar ve Spor Dersleri (Müzik, Beden Eğitimi, Resim) bölümünden mezun oldukları görülmüştür. Kariyer planı olarak % 85,4’ünün öğretmenlik ve % 14,6’sının yöneticilik ve diğer şeklinde belirtildiği, Ailesinde öğretmen olma durumuna göre % 40,1’inin “Yok”% 30,4’ünün “Diğer”, % 15,8’inin “Anne ve/veya baba” ve % 13,8’inin kardeşinin öğretmen olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin bilgi düzeyleriyle ilgili olarak % 80,9’unun “ Yeterli” ve % 29,1’inin “Orta düzeyde yeterli” şeklinde görüş bildirdiği, Kendilerine güven düzeylerinin % 87,0 “Kendime güveniyorum” ve % 13,00 “Kendime orta düzeyde güveniyorum” dediği ve Öğretmenlik mesleğini isteyerek seçme durumunun % 85,8’inin isteyerek ve % 14,2’sinin istemeden seçtiği görülmüştür.

4.2. Alt Problemlere İlişkin Bulgular

“1. Öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyleri ile alt boyutlarında kaygı düzeyleri hangi düzeydedir?” ve “2. Öğretmenlerin mesleki kaygı ve alt boyutları kaygı düzeylerine ilişkin görüşleri; a) Cinsiyet, b) Üniversiteye yerleşme tercih sırası, c) Mezun olunan lise türü, d) Üniversite mezuniyet bölümü, e) Kariyer planı, f) Ailede öğretmen durumu, g) Mesleki bilgi düzeyi, h) Öğretmenlikte kendine güvenme durumu, ı) Öğretmenlik mesleğini isteyerek seçme durumu değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?” sorularına yanıt oluşmak üzere iki alt probleme ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.2.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “Öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyleri ile alt boyutlarında kaygı düzeyleri hangi düzeydedir?” olarak ifade edilmiştir. Bu alt probleme yanıt bulmak için veriler analiz edilmiş ve Tablo 4.2.1.1’de görülen bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 4.2.1.1. *Öğretmenlerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına İlişkin Algılarının Analizi*

Ölçek ve Alt Boyutlar	<i>n</i>	\bar{X}	<i>s</i>	Düzeyi
Ben Merkezli Kaygılar	247	1,49	,57	Çok az
Görev Merkezli Kaygılar	247	1,75	,63	Çok az
Öğrenci Merkezli Kaygılar	247	1,72	,72	Çok az
Öğretmenlik Mesleği Kaygı Ölçeği	247	1,65	,61	Çok az

Tablo 4.2.1.1’e dikkatle bakıldığında yapılan analiz neticesinde öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyleri alt boyutlarına bakıldığında “Ben merkezli kaygılar alt boyutu” ($\bar{X}=1,49$) ortalama, “Görev merkezli kaygılar alt boyutu” ($\bar{X}=1,75$) ortalama, “Öğrenci merkezli kaygılar alt boyutu” ($\bar{X}=1,72$) ortalama ve ölçeğin geneli için ($\bar{X}=1,65$) ortalamayla algılarının “Çok az” düzeyinde olduğu görülmüştür. Bulgularda görüldüğü gibi öğretmenlerin ben merkezli-kişisel olarak kaygılanmadıkları, görev nedeniyle ve öğrencilerden kaynaklı olarak da kaygı taşımadıkları gibi genel olarak mesleki anlamda kaygı taşımadıkları söylenebilir. Dolayısıyla ölçeğin genelinde ve alt boyutların tümünde öğretmenlerin mesleki kaygı algılarının “Çok az” seviyesinde olması öğretmenlerin mesleki

kaygı taşımadıkları ve bunun nedenlerinden bazıları öğretmenliği mesleğini kendilerinin seçmesi ve isteyerek seçmelerinde dolayı olabileceği düşünülmektedir.

4.2.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “Öğretmenlerin mesleki kaygı ve alt boyutları kaygı düzeylerine ilişkin görüşleri; a) Cinsiyet, b) Üniversiteye yerleşme tercih sırası, c) Mezun olunan lise türü, d) Üniversite mezuniyet bölümü, e) Kariyer planı, f) Ailede öğretmen durumu, g) Mesleki bilgi düzeyi, h) Öğretmenlikte kendine güvenme durumu, ı) Öğretmenlik mesleğini isteyerek seçme durumu değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?” olarak ifade edilmiştir. Bu alt probleme yanıt bulmak yapılan analizler aşağıdaki Tablolarda yer almaktadır.

Öğretmenlerin mesleki kaygı ve alt boyutlarına ilişkin algılarının cinsiyete göre anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını belirlemek için yapılan t testi analiz sonuçları Tablo 4.2.2.1’de verilmiştir.

Tablo 4.2.2.1. *Öğretmenlerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına Yönelik Algılarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları*

Ölçek ve Alt Boyutlar	Cinsiyet	<i>n</i>	\bar{X}	<i>s</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Ben Merkezli Kaygılar	Kadın	193	1,51	,61	1,02	,30
	Erkek	54	1,42	,43		
Görev Merkezli Kaygılar	Kadın	193	1,77	,64	,66	,50
	Erkek	54	1,70	,60		
Öğrenci Merkezli Kaygılar	Kadın	193	1,73	,71	,31	,75
	Erkek	54	1,69	,78		
Öğretmenlik Mesleği Kaygıları (Genel)	Kadın	193	1,67	,62	,67	,49
	Erkek	54	1,60	,58		

* $p>0,05$

Tablo 4.2.2.1 incelendiğinde Bağımsız Örneklem T Testi analizi sonucunda öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyinin cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği ($t= ,67$; $p>0,05$) tespit edilmiştir. Alt boyutlara bakıldığında; Ben merkezli kaygılar ($t= 1,02$;

$p>0,05$), görev merkezli kaygılar ($t= ,66; p> 0,05$) ve öğrenci merkezli kaygılar ($t= ,31; p> 0,05$) alt boyutlarının tamamında cinsiyete göre farklılık görülmediği tespit edilmiştir. Bu bulgulardan yola çıkarak kadın ve erkeklerin bu mesleğe ilişkin girişlerinin çok eski olması, cinsiyete dayalı bir ayrımcılığın bu meslekte olmamasından dolayı mesleki kaygılarının farklı olmadığı sonucuna ulaşılabilir.

Öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyleri ile alt boyutlarına yönelik algılarının üniversiteye yerleşme tercih sırasına göre anlamlı farklılık gösterip/göstermediği test etmek için yapılan Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 4.2.2.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2.2.2. *Öğretmenlerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına Yönelik Algularının Üniversiteye Yerleşme Tercih Sırası Değişkenine Göre ANAOVA Testi Sonuçları*

Ölçek ve Alt Boyutlar	Tercih Sırası	<i>n</i>	\bar{X}	<i>s</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	Fark
Ben Merkezli Kaygılar	1. tercih	105	1,50	,66	,90	,46	Yok
	2. tercih	31	1,53	,48			
	3-5. tercih	38	1,42	,52			
	6-13. tercih	41	1,61	,57			
	14 ve sonrası tercih	32	1,38	,40			
Görev Merkezli Kaygılar	1. tercih	105	1,77	,63	,98	,41	Yok
	2. tercih	31	1,68	51			
	3-5. tercih	38	1,74	64			
	6-13. tercih	41	1,89	77			
	14 ve sonrası tercih	32	1,61	50			
Öğrenci Merkezli Kaygılar	1. tercih	105	1,68	,76	1,20	,30	Yok
	2. tercih	31	1,54	,44			
	3-5. tercih	38	1,77	,67			
	6-13. tercih	41	1,90	,90			
	14 ve sonrası tercih	32	1,72	,61			
Mesleki Kaygı (Genel)	1. tercih	105	1,65	,65	,89	,47	Yok
	2. tercih	31	1,56	,44			
	3-5. tercih	38	1,64	,58			
	6-13. tercih	41	1,80	,71			
	14 ve sonrası tercih	32	1,57	,46			

* $p>0,05$

Tablo 4.2.2.2'e bakıldığında Anova Testi analizi neticesinde öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyinin öğretmenlerin üniversiteye girişte tercih sırasına göre anlamlı bir farklılık göstermediği ($F=,89$; $p>0,05$) görülmüştür. Alt boyutlara bakıldığında; Ben Merkezli Kaygılar ($F=,90$; $p>0,05$), Görev Merkezli Kaygılar ($F=,98$; $p>0,05$) ve Öğrenci Merkezli Kaygılar ($F= 1,20$; $p>0,05$) alt boyutlarına ilişkin algılarının üniversiteye girişte tercih sırasına göre yine farklılık göstermediği görülmüştür. Elde edilen bulgulardan yola çıkarak öğretmenlerin kaygı düzeyleri ve alt boyutları düzeylerinin üniversiteye girişte tercih sırasına göre herhangi bir farklılık göstermediği dolayısıyla mesleki kaygı düzeylerinin benzer özellikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyleri ile alt boyutlarına yönelik algılarının mezun olunan lise türüne göre anlamlı farklılık gösterip/göstermediği test etmek için yapılan Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 4.2.2.3'te verilmiştir.

Tablo 4.2.2.3. *Öğretmenlerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına Yönelik Algılarının Mezun Olunan Lise Türü Değişkenine Göre ANAOVA Testi Sonuçları*

Ölçek ve Alt Boyutlar	Lise Türü	<i>n</i>	\bar{X}	<i>s</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	Fark
Ben Merkezli Kaygılar	Anadolu Lisesi	34	1,37	,35	2,00	,11	Yok
	Anadolu Öğretmen Lisesi	33	1,45	,52			
	Meslek Lisesi	62	1,64	,77			
	Normal Lise	118	1,46	,51			
Görev Merkezli Kaygılar	Anadolu Lisesi	34	1,67	,56	1,83	,14	Yok
	Anadolu Öğretmen Lisesi	33	1,77	,57			
	Meslek Lisesi	62	1,91	,66			
	Normal Lise	118	1,69	,64			
Öğrenci Merkezli Kaygılar	Anadolu Lisesi	34	1,69	,68	,16	92	Yok
	Anadolu Öğretmen Lisesi	33	1,74	,54			
	Meslek Lisesi	62	1,77	,80			
	Normal Lise	118	1,69	,74			
Mesleki Kaygı (Genel)	Anadolu Lisesi	34	1,58	,48	1,09	35	Yok
	Anadolu Öğretmen Lisesi	33	1,65	,49			
	Meslek Lisesi	62	1,77	,71			
	Normal Lise	118	1,61	,61			

* $p>0,05$

Tablo 4.2.2.3'e bakıldığında Anova Testi analizi neticesinde öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyinin öğretmenlerin mezun oldukları lise türüne göre anlamlı bir farklılık göstermediği ($F= 1,09$; $p>0,05$) görülmüştür. Alt boyutlara bakıldığında; Ben Merkezli Kaygılar ($F= 2,00$; $p>0,05$), Görev Merkezli Kaygılar ($F= 1,83$; $p>0,05$) ve Öğrenci Merkezli Kaygılar ($F= ,16$; $p>0,05$) alt boyutlarına ilişkin algularının mezun olunan lise türüne göre yine herhangi bir farklılık göstermediği görülmüştür. Elde edilen bulgulardan yola çıkılarak öğretmenlerin kaygı düzeyleri ve alt boyutları düzeylerinin mezun olunan lisenin türüne göre herhangi bir farklılık göstermediği dolayısıyla mesleki kaygı düzeylerinin benzer özellikte olduğu sonucuna varılmıştır. Bunun nedeninin ortaöğretim müfredatının bütün farklı liselerde büyük ölçüde aynı olması ve uygulamadaki benzerlikler olabilir.

Öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyleri ile alt boyutlarına yönelik algularının üniversite mezuniyet bölümüne göre anlamlı farklılık gösterip/göstermediği test etmek için yapılan Varyans Analizi (ANOVA) testi analizi sonuçları Tablo 4.2.2.4'te verilmiştir.

Tablo 4.2.2.4. *Öğretmenlerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına Yönelik Algularının Üniversiteden Mezuniyet Bölümü Değişkenine Göre ANAOVA Testi Sonuçları*

Ölçek ve Alt Boyutlar	Alan	<i>n</i>	\bar{X}	<i>s</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	Fark
Ben Merkezli Kaygılar	Sözel Dersler	90	1,57	,59	1,86	,13	Yok
	Sayısal Dersler	65	1,35	,39			
	GS. ve Spor Dersleri	32	1,49	,57			
	Meslek Dersleri	60	1,53	,70			
Görev Merkezli Kaygılar	Sözel Dersler	90	1,83	,64	1,32	,26	Yok
	Sayısal Dersler	65	1,63	,50			
	GS. ve Spor Dersleri	32	1,77	,73			
	Meslek Dersleri	60	1,77	,68			
Öğrenci Merkezli Kaygılar	Sözel Dersler	90	1,81	,66	1,02	,38	Yok
	Sayısal Dersler	65	1,65	,67			
	GS. ve Spor Dersleri	32	1,79	1,01			
	Meslek Dersleri	60	1,63	,68			
Mesleki Kaygı	Sözel Dersler	90	1,73	,59	1,26	,28	Yok

(Genel)	Sayısal Dersler	65	1,54	,48
	GS. ve Spor Dersleri	32	1,68	,75
	Meslek Dersleri	60	1,64	,66

* $p>0,05$

Tablo 4.2.2.4'e bakıldığında Anova analizi neticesinde öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyinin öğretmenlerin üniversiteden mezun oldukları bölüme göre anlamlı bir farklılık göstermediği ($F=1,26$; $p>0,05$) görülmüştür. Alt boyutlara bakıldığında; Ben Merkezli Kaygılar ($F=1,86$; $p>0,05$), Görev Merkezli Kaygılar ($F=1,32$; $p>0,05$) ve Öğrenci Merkezli Kaygılar ($F= 1,02$; $p>0,05$) alt boyutlarına ilişkin algılarının üniversiteden mezun olunan bölüme göre yine herhangi bir farklılık göstermediği görülmüştür. Elde edilen bulgulardan yola çıkılarak öğretmenlerin kaygı düzeyleri ve alt boyutları düzeylerinin üniversiteden mezun olunan bölüme göre herhangi bir farklılık göstermediği dolayısıyla mesleki kaygı düzeylerinin benzer özellikte olduğu görülmüştür. Özellikle 1999'dan beri üniversitelerin eğitim fakültelerinde uygulanmakta olan öğretmen yetiştirme programının belli standartlarda olması nedeniyle mezun olunan bölüme göre farklılık oluşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyleri ile alt boyutlarına yönelik algılarının öğretmenlerin kariyer planlarına göre anlamlı farklılık gösterip/göstermediği test etmek için yapılan t testi analizi sonuçları Tablo 4.2.2.5'te verilmiştir.

Tablo 4.2.2.5. *Öğretmenlerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına Yönelik Algılarının Kariyer Planı Değişkenine Göre t Testi Sonuçları*

Ölçek ve Alt Boyutlar	Kariyer Planı	<i>n</i>	\bar{X}	<i>s</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Ben Merkezli Kaygılar	Öğretmenlik	211	1,46	,54	-2,05	,05
	Yöneticilik ve Diğer	36	1,67	,72		
Görev Merkezli Kaygılar	Öğretmenlik	211	1,74	,63	-,79	,43
	Yöneticilik ve Diğer	36	1,83	,62		
Öğrenci Merkezli Kaygılar	Öğretmenlik	211	1,70	,72	-1,14	,25
	Yöneticilik ve Diğer	36	1,85	,75		
Öğretmenlik Mesleği Kaygıları (Genel)	Öğretmenlik	211	1,63	,60	-1,37	,17
	Yöneticilik ve Diğer	36	1,78	,66		

* $p>0,05$

Tablo 4.2.2.5 incelendiğinde Bağımsız Örneklem T Testi analiziyle öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyinin kariyer planlarına göre anlamlı farklılık göstermediği ($t= -1,37$; $p>0,05$) tespit edilmiştir. Alt boyutlara bakıldığında; Ben merkezli kaygılar ($t= -2,05$; $p>0,05$), görev merkezli kaygılar ($t= -,79$; $p> 0,05$) ve öğrenci merkezli kaygılar ($t= -1,14$; $p> 0,05$) alt boyutlarının tamamında kariyer planına göre farklılık görülmediği tespit edilmiştir. Bu bulgulardan yola çıkarak öğretmenlerin kariyer planının öğretmenlik ya da yöneticilik veya diğer olması mesleki kaygı düzeylerinde ve alt boyutlarda herhangi bir farklılık oluşturmadığı, bunun nedeninin ise yukarıda da görüldüğü üzere çoğunun öğretmen olarak kariyerini sürdürmeyi planladığı çok azının yöneticilik ve diğer kariyer planı olarak görüş bildirenler için de eğitim yöneticiliği görevlendirme olup asıl görev öğretmenliktir anlayışı hakimdir. Dolayısıyla görevlendirme süresi bittiğinde de asıl görev olan öğretmenliğe dönüş yapılmaktadır. Dolayısıyla böyle bir yapıdan kariyer planını göre farklılık çıkmaması beklenen bir durum olarak karşılanmıştır. Bu sonucun çıkmasının nedeni öğretmenlik mesleğinin çok da kariyer planı vadetmemesi şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyleri ile alt boyutlarına yönelik algılarının ailede öğretmen olma durumuna göre anlamlı farklılık gösterip/göstermediği test etmek için yapılan Varyans Analizi (ANOVA) testi analizi sonuçları Tablo 4.2.2.4'te verilmiştir.

Tablo 4.2.2.6. *Öğretmenlerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına Yönelik Algılarının Ailede Öğretmen Olma Durumu Değişkenine Göre ANAOVA Testi Sonuçları*

Ölçek ve Alt Boyutlar	Ailede Öğretmen Olma Durumu	<i>n</i>	\bar{X}	<i>s</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	Fark
Ben Merkezli Kaygılar	Anne ve/veya Baba	39	1,45	,79	1,20	,30	Yok
	Kardeş	34	1,37	,48			
	Diğer	75	1,58	,56			
	Yok	99	1,48	,51			
Görev Merkezli Kaygılar	Anne ve/veya Baba	39	1,74	,71	,23	,87	Yok
	Kardeş	34	1,70	,62			
	Diğer	75	1,80	,65			
	Yok	99	1,74	,59			
Öğrenci Merkezli Kaygılar	Anne ve/veya Baba	39	1,58	,78	1,08	,35	Yok
	Kardeş	34	1,88	,80			

	Diğer	75	1,75	,72			
	Yok	99	1,70	,67			
Mesleki Kaygı (Genel)	Anne ve/veya Baba	39	1,59	,73	,37	,77	Yok
	Kardeş	34	1,65	,59			
	Diğer	75	1,71	,60			
	Yok	99	1,640	,57			

*p>0,05

Tablo 4.2.2.6'ya bakıldığında yapılan Anova Testi ile analizi neticesinde öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyinin öğretmenlerin ailelerinde öğretmen olma durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği ($F= ,37$; $p>0,05$) görülmüştür. Alt boyutlara bakıldığında; Ben Merkezli Kaygılar ($F=1,20$; $p>0,05$), Görev Merkezli Kaygılar ($F= ,23$; $p>0,05$) ve Öğrenci Merkezli Kaygılar ($F= 1,08$; $p>0,05$) alt boyutlarına ilişkin algılarının ailede öğretmen olma durumuna göre yine herhangi bir farklılık göstermediği görülmüştür. Elde edilen bulgulardan yola çıkılarak öğretmenlerin kaygı düzeyleri ve alt boyutları düzeylerinin onların ailelerinde öğretmen olma durumuna göre herhangi bir farklılık göstermediği dolayısıyla mesleki kaygı düzeylerinin hepsinde benzer özellikte olduğu görülmüştür. Ailesinde öğretmen olma durumuna göre algılarının farklılık göstermemesinin sebebi öğretmenlik mesleğinin iş garantili ve devlet garantili olarak görülmesinden kaynaklanabilir.

Öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyleri ile alt boyutlarına yönelik algılarının öğretmenlerin mesleki bilgi düzeylerine göre ilişki için yapılan t testi analizi sonuçları Tablo 4.2.2.7'de verilmiştir.

Tablo 4.2.2.7. *Öğretmenlerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına Yönelik Algılarının Mesleki Bilgi Düzeyi Değişkenine Göre t Testi Sonuçları*

Ölçek ve Alt Boyutlar	Mesleki Bilgi Düzeyi	n	\bar{X}	s	t	p
Ben Merkezli Kaygılar	Yeterlidir	175	1,36	,48	-5,70	,00
	Orta düzeyde yeterlidir	72	1,80	,67		
Görev Merkezli Kaygılar	Yeterlidir	175	1,60	,55	-6,13	,00
	Orta düzeyde yeterlidir	72	2,11	,66		
Öğrenci Merkezli Kaygılar	Yeterlidir	175	1,60	,65	-4,09	,00
	Orta düzeyde yeterlidir	72	2,01	,81		

Öğretmenlik Mesleği	Yeterlidir	175	1,52	,52		
Kaygıları (Genel)	Orta düzeyde yeterlidir	72	1,97	,68	-5,56	,00

* $p < 0,05$

Tablo 4.2.2.7 incelendiğinde Bağımsız Örneklem T Testi analizi sonucunda öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyinin mesleki bilgi düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği ($t = -5,56$; $p < 0,05$) tespit edilmiştir. Alt boyutlara bakıldığında; Ben merkezli kaygılar ($t = -5,70$; $p < 0,05$), Görev merkezli kaygılar ($t = -6,13$; $p < 0,05$) ve Öğrenci merkezli kaygılar ($t = -4,09$; $p < 0,05$) alt boyutlarının tamamında mesleki bilgi düzeyine göre farklılık görüldüğü tespit edilmiştir. Bulgular mesleki kaygı ve alt boyutlarının tamamında mesleki bilgi düzeyine göre farklılık olduğunu göstermektedir. Grupların sıra ortalamalarına bakıldığında bütün boyutlarda ve ölçek ortalamasında mesleki bilgi düzeyleri “yeterlidir” diyenlerin mesleki kaygılarının “orta düzeyde yeterlidir” diyenlerden daha az olduğu görülmüştür. Yine en yüksek mesleki kaygının görev ve öğrenci merkezli boyutlarda ve “orta düzeyde yeterlidir” diyenlere ait olduğu görülmüştür. Tüm bu bulgulardan mesleki kaygının en büyük sebeplerinden birinin mesleki bilgi düzeyi yeterliliği olduğu ve bilgi düzeyi “orta düzeyde yeterli” bile olsa mesleki kaygıyı arttırdığı ve bunun da daha çok görev boyutu ile öğrenci boyutunda kendini gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlik mesleğinde bilginin hala en önemli güç kaynağı olduğu ve kaygıyı azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyleri ile alt boyutlarına yönelik algılarının öğretmenlikte kendine güvenme durumuna göre ilişkisi için yapılan t testi analizi sonuçları Tablo 4.2.2.8’de verilmiştir.

Tablo 4.2.2.8. *Öğretmenlerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına Yönelik Algılarının Öğretmenlikte Kendine Güvenme Durumu Değişkenine Göre t Testi Sonuçları*

Ölçek ve Alt Boyutlar	Öğretmenlikte kendine güvenme durumu	<i>n</i>	\bar{X}	<i>s</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Ben Merkezli Kaygılar	Kendime güveniyorum	215	1,42	,48		
	Kendime orta düzeyde güveniyorum	32	1,98	,87	-5,43	,00
Görev Merkezli Kaygılar	Kendime güveniyorum	215	1,69	,57		
	Kendime orta düzeyde güveniyorum	32	2,19	,80	-4,33	,00

Öğrenci Merkezli Kaygılar	Kendime güveniyorum	215	1,66	,99		
	Kendime orta düzeyde güveniyorum	32	2,08	,99	-3,09	,00
Öğretmenlik Mesleği Kaygıları (Genel)	Kendime güveniyorum	215	1,59	,54		
	Kendime orta düzeyde güveniyorum	32	2,09	,85	-4,43	,00

* $p < 0,05$

Tablo 4.2.2.8 incelendiğinde Bağımsız Örneklem T Testi analizi sonucunda öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyinin öğretmenlikte kendine güvenme durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği ($t = -4,43$; $p < 0,05$) tespit edilmiştir. Alt boyutlara bakıldığında; Ben merkezli kaygılar ($t = -5,43$; $p < 0,05$), Görev merkezli kaygılar ($t = -4,33$; $p < 0,05$) ve Öğrenci merkezli kaygılar ($t = -3,09$; $p < 0,05$) alt boyutlarının tamamında öğretmenlikte kendine güvenme durumuna göre farklılık görüldüğü tespit edilmiştir. Bulgular mesleki kaygı ve alt boyutlarının tamamında öğretmenlikte kendine güvenme durumuna göre farklılık olduğunu göstermektedir. Grupların sıra ortalamalarına bakıldığında bütün boyutlarda ve ölçek ortalamasında öğretmenlikte kendine güvenmede “kendime güveniyorum” diyenlerin mesleki kaygılarının “kendime orta düzeyde güveniyorum” diyenlerden daha az olduğu görülmüştür. Yine en yüksek mesleki kaygının görev merkezli kaygı boyutunda ve genel mesleki kaygılarda olup “kendime orta düzeyde güveniyorum” diyenlere ait olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgulardan mesleki kaygının en büyük sebeplerinden birinin öğretmenlikte kendine güvenme durumu olduğu ve öğretmenlikte kendine güvenme düzeyi “orta düzeyde güvenme” düzeyinde olsa dahi mesleki kaygıyı arttırdığı ve bunun da daha çok görev boyutu ile genel mesleki kaygılarda olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyleri ile alt boyutlarına yönelik algılarının öğretmenlik mesleğini isteyerek seçme durumuna göre anlamlı farklılık gösterip/göstermediği test etmek için yapılan t testi analizi sonuçları Tablo 4.2.2.9’da verilmiştir.

Tablo 4.2.2.9. *Öğretmenlerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına Yönelik Algularının Öğretmenlik Mesleğini İsteyerek Seçme Durumu Değişkenine Göre t Testi Sonuçları*

Ölçek ve Alt Boyutlar	Öğretmenlik mesleğini isteyerek seçme durumu	<i>n</i>	\bar{X}	<i>s</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Ben Merkezli	İsteyerek seçtim	212	1,45	,55	-2,67	,00
Kaygılar	İsteyerek seçmedim	35	1,73	,69		
Görev Merkezli	İsteyerek seçtim	212	1,69	,57	-3,64	,00
Kaygılar	İsteyerek seçmedim	35	2,11	,83		
Öğrenci Merkezli	İsteyerek seçtim	212	1,64	,63	-4,28	,00
Kaygılar	İsteyerek seçmedim	35	2,19	1,04		
Öğretmenlik Mesleği	İsteyerek seçtim	212	1,59	,54	-3,80	,00
Kaygıları (Genel)	İsteyerek seçmedim	35	2,01	,82		

* $p < 0,05$

Tablo 4.2.2.9 incelendiğinde Bağımsız Örneklem T Testi analizi sonucunda öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyinin öğretmenlik mesleğini isteyerek seçme durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği ($t = -3,80$; $p < 0,05$) tespit edilmiştir. Alt boyutlara bakıldığında; Ben merkezli kaygılar ($t = -2,67$; $p < 0,05$), Görev merkezli kaygılar ($t = -3,64$; $p < 0,05$) ve Öğrenci merkezli kaygılar ($t = -4,28$; $p < 0,05$) alt boyutlarının tamamında öğretmenlik mesleğini isteyerek seçme durumuna göre farklılık görüldüğü tespit edilmiştir. Bulgular mesleki kaygı ve alt boyutlarının tamamında öğretmenlik mesleğini isteyerek seçme durumuna göre farklılık olduğunu göstermektedir. Grupların sıra ortalamalarına bakıldığında bütün boyutlarda ve ölçek ortalamasında öğretmenlik mesleğini “isteyerek seçen”lerin mesleki kaygılarının “isteyerek seçmeyen”lere göre daha az olduğu görülmüştür. Yine en yüksek mesleki kaygının öğrenci ve görev merkezli kaygı boyutunda ve “isteyerek seçmedim” diyenlere ait olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgulardan mesleki kaygının en büyük sebeplerinden birinin öğretmenlik mesleğini isteyerek seçip/seçmeme durumuna göre değiştiği ve isteyerek seçmeyenlerin mesleki kaygılarının daha yüksek olduğu ve bunun da daha çok öğrenci ve görev boyutunda kendini gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Her meslek grubunda olduğu gibi öğretmenlikte de isteyerek seçme durumunun kalite, verimlilik ve iş doyumunu artırırken kaygı, endişe ve tükenmişlik duygularını azalttığı söylenebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Öğretmenlerin yaşam doyumlarıyla örgütsel mutlulukları arasındaki ilişki ve yaşam doyumlarının bazı değişkenlerle ilişkisi ve örgütsel mutluluğun diğer değişkenlerle ilişkisi araştırılmıştır.

Öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyleri ve alt boyutları; “Ben merkezli kaygılar alt boyutu”, “Görev merkezli kaygılar alt boyutu”, “Öğrenci merkezli kaygılar alt boyutu” ve ölçeğin geneli için algılarının “Çok az” düzeyinde olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin ben merkezli-kişisel olarak, görev nedeniyle ve öğrencilerden kaynaklı olarak kaygı taşımadıkları gibi genel olarak mesleki anlamda kaygı taşımadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular Doğan ve Çoban (2009) ve Köse (2006) araştırma bulguları kaygı düzeylerinin düşük olduğu bulgusunu desteklemektedir. Fakat Cabı ve Yalçınalp (2009) ile Mergen, vd. (2014)’nin yüksek kaygılar taşıdıkları ve Köklükaya ve Yıldırım (2016)’ın orta düzeyde kaygı taşıdıkları bulgusuyla örtüşmemekte ve farklılık göstermektedir. Sonuç olarak öğretmenlerin kişisel ve çevresel nedenlerden dolayı mesleki kaygıları farklılık gösterebilmektedir. Bu durum gayet tabii ve normal bir durum olarak görülmelidir.

Öğretmenlerin mesleki kaygı ve alt boyutları düzeyinin cinsiyet, üniversiteye girişte tercih sırası, mezun oldukları lise türü, üniversiteden mezun oldukları bölüm, kariyer planları ve ailelerinde öğretmen olma durumu değişkenlerine göre herhangi bir anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür. Ancak öğretmenlerin mesleki bilgi düzeyi, öğretmenlikte kendine güvenme durumu ve öğretmenlik mesleğini isteyerek seçme durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir. Elde edilen bu bulguların Kula Şanlı ve Saraç (2016)’ın ulaştığı olduğu “cinsiyet, fakülte/yüksekokul, anne-baba tutumu, ailenin ortalama aylık geliri ve barınılan yer” değişkenlerine göre öğrencilerin sürekli kaygı düzeyleri arasında anlamlı farklılıkların olduğu görülürken “üniversiteye giriş yılı ve ağırlıklı genel not ortalamaları”yla sürekli kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmediği” bulgusuyla kısmen örtüştüğü görülmüştür. Kafkas ve diğerleri (2010)’nin “kaygı düzeylerinin cinsiyet, bölümü isteyerek seçme durumuna göre anlamlı farklılık görülmediği” bulgusunun cinsiyet değişkenine göre durumu bulgusu aynı iken isteyerek seçme durumuna göre farklılık gösterdiği görülmüştür. Araştırmanın örnekleminin demografik değişkenlerine göre araştırmalarda farklı sonuçların çıkması böylesine büyük bir camiada çok sesliliğin bir göstergesi olarak görülebilir.

Mesleki kaygı ve alt boyutlarının tamamında mesleki bilgi düzeyine göre farklılık olduğunu ve sıra ortalamalarına bakıldığında bütün boyutlarda ve ölçek ortalamasında mesleki bilgi düzeyleri “yeterlidir” diyenlerin mesleki kaygılarının “orta düzeyde yeterlidir” diyenlerden daha az olduğu görülmüştür. Yine en yüksek mesleki kaygının görev ve öğrenci merkezli kaygılar boyutlarda ve “orta düzeyde yeterlidir” diyenlere ait olduğu görülmüştür. Tüm bu bulgulardan mesleki kaygının en büyük sebeplerinden birinin mesleki bilgi düzeyi yeterliliği olduğu ve bilgi düzeyi “orta düzeyde yeterli” bile olsa mesleki kaygıyı arttırdığı ve bunun da daha çok görev boyutu ile öğrenci boyutunda kendini gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulguların Saracaloğlu ve diğerlerinin (2009) elde ettiği “mesleki yeterlikle kaygı arasında negatif ve orta düzeyde ilişkinin olduğu” bulgusunu destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Yine Bozdam ve Taşgın (2011)’in araştırmalarında kaygının görev merkezli olarak yoğunlaştığı bulgusunu teyit ettiği söylenebilir.

Öğretmenlikte kendine güvenme durumuna göre anlamlı farklılık olduğu ve sıra ortalamalarına bakıldığında bütün boyutlarda ve ölçek ortalamasında öğretmenlikte kendine güvenmede “kendime orta düzeyde güveniyorum” diyenlerin mesleki kaygılarının “kendime güveniyorum” diyenlere göre çok yüksek olduğu; en yüksek mesleki kaygının görev merkezli kaygı boyutunda ve genel mesleki kaygılarda olup “kendime orta düzeyde güveniyorum” diyenlere ait olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgulardan mesleki kaygının en büyük sebeplerinden birinin öğretmenlikte kendine güvenme durumu olduğu ve öğretmenlikte kendine güvenme düzeyi “orta düzeyde güvenme” düzeyinde olsa dahi mesleki kaygıyı arttırdığı ve bunun da daha çok görev boyutu ile genel mesleki kaygılarda olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin mesleki kaygı ve alt boyutlar düzeyinin öğretmenlik mesleğini isteyerek seçme durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği ve sıra ortalamalarına bakıldığında bütün boyutlarda ve ölçek ortalamasında öğretmenlik mesleğini “isteyerek seçen”lerin mesleki kaygılarının “isteyerek seçmeyen”lere göre daha az olduğu görülmüştür. Yine en yüksek mesleki kaygının öğrenci ve görev merkezli kaygı boyutunda ve “isteyerek seçmedim” diyenlere ait olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgulardan mesleki kaygının en büyük sebeplerinden birinin öğretmenlik mesleğini isteyerek seçip/seçmeme durumuna göre değiştiği ve isteyerek seçmeyenlerin mesleki kaygılarının daha yüksek olduğu ve bunun da daha çok öğrenci ve görev boyutunda kendini gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgunun Kafkas ve diğerleri (2010)’nin isteyerek seçme durumuna göre anlamlı farklılık görülmediği bulgusuyla çelişmekte olduğu görülürken

Saracalođlu ve diđerlerinin (2009)'nin "isteyerek gelen ođrencilerin, mesleđe yonelik kaygılarının dűşük olduđu" bulgusunu destekler nitelikte olduđu sűylenabilir.

5.2. neriler

- Öđretmenlerin mesleki kaygı dűzeylerini ideal seviyede tutmak için çeřitli faaliyetler planlanarak ođretmenlerin katılımları teřitik edilebilir.
- Öđretmenlik mesleğini icra edenlerin mesleki bilgi dűzeyleri arttırılarak mesleki kaygıları azaltılabilir.
- Öđretmenlerin kendilerine gűven seviyeleri yűkseltilerek mesleki kaygıları azaltılabilir.
- Öğretmenlik mesleğini isteyerek seçenlerin yapmaları teşitik edilerek mesleki kaygıları azaltılabilir.
- Bu alışma farklı farklı yerlerde de gerekleşitirilerek genellenebilir yargılara ulaşılabilir.
- Öđretmenlerin yařam doyumunu ve ođgűtsel mutluluklarıyla ilgili eđitimin diđer i ve dıř paydařlarının gűrűřleri arařtırılabilir.
- đgűtsel mutlulukları olumsuz duygular boyutu dűzeyinin en asgari dűzeye indirilmesi için tedbirler alınabilir.

KAYNAKÇA

- Akgün, A., Gönen, S., ve Aydın, M. (2007). İlköğretim fen ve matematik öğretmenliği öğrencilerinin kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20), 283-299. <http://www.esosder.com/dergi/20283-299.pdf> (Erişim Tarihi: 10.02.2020).
- Aytaç S., Keser, A. (2002) “İşsizliğin Çalışan Birey Üzerindeki Etkisi: İşsizlik Kaygısı”, http://www.isguc.org/arc_view.php?ex=48 adresinden 11.03.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Aytaç, K. (1984). Eğitim Politikası üzerine Konuşmalar, Ank. Üni. yay. Ankara
- Balaman, F. & Gelibolu, M. F. (2018). Pedagojik formasyon öğrencilerinin geleceğe yönelik beklentileri ile mesleki kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Curr Res Educ*, 4(2), 86-93.
- Bedel, E.F. (2008). Okulöncesi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları ve Bazı Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkiler. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4 (1), 31-48.
- Borich, G. D. (1996). *Effective teaching methods*. 3rd edn. Columbus, OH: Prentice Hall, Inc
- Boz, Y. (2008) Turkish student teachers' concerns about teaching. *European Journal of Teacher Education*, 31(4), 367-377.
- Boz, Y. ve Boz, N. (2010). The nature of the relationship between teaching concerns and sense of efficacy. *European Journal of Teacher Education*, 33(3), 279-291.
- Bozdam, A. (2008). "Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi". Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- Bozdam, A. ve Taşgın, Ö. (2011). Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 13(1), 44-53.
- Bozdam, A., & Taşgın, Ö. (2008). *Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Butt, G., MacKenzie, L. and Manning, R. (2010) Influences on British South Asian women's choice of teaching as a career: "You're either a career person or a family person; teaching kind of fits in the middle". *Educational Review*, 62(1), 69-83.
- Cabı, E., ve Yalçınalp S. (2009). *Öğretmen adaylarının mesleki ve eğitim teknolojilerini kullanma kaygı düzeylerine yönelik görüşleri*, IV. International Educational Technology Conference, Hacettepe Üniversitesi, S. 579.

- Cabı, E., Yalçınalp, S. (2013) Öğretmen adaylarına yönelik mesleki kaygı ölçeği (mkö): geçerlik ve güvenilirlik çalışması, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 44: 85-96
- Celep, C. (2004). Meslek olarak öğretmenlik. (1. Basım), Anı Yayıncılık, Ankara.
- Chotas, T. J., Cari E. T. (1976). Teacher Anxiety: A Review With Recommendations. *Review of Educational Research*, Spring. 46 (2): 159-184
- Cüceloğlu, D. (2004). İnsan ve davranışı. (13. Basım), Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Çakmak, Ö. ve Hevedanlı, M. (2005). Eğitim ve fen edebiyat fakülteleri biyoloji bölümü öğrencilerinin kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(14), 115-127. <http://www.esosder.com/dergi/14115-127.pdf> (Erişim Tarihi: 10.02.2020).
- Çeliköz, N. ve Çetin, F. (2004). Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyen etmenler. *Milli Eğitim Dergisi*, 162, 160-167
- Çelikten, M., Şanal, M., Yeni, Y. (2005). "Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri". *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2): 207-237.
- Çubukçu, Z. ve Dönmez, A. (2011) Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 7(1), 3-25.
- Dilmaç, O. (2010). Görsel Sanatlar öğretmeni adaylarının kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 24, 49-65.
- Doğan, T. ve Çoban, A.E. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim dergisi*, 34(153),158-168.
- Ertürk, S. (1997). Eğitimde Program Geliştirme. Yelkentepe Yayınları. Ankara
- Fuller FF. Concerns of teachers: A develop mental conceptualization. *Amerikan Educational Research Journal*, 1969; 6: 207-226.
- Gelen, İ., Özer, B. (2008) Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma düzeyleri hakkında öğretmen adayları ve öğretmenlerin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9),39-55.
- Işık, A., Çiltaş ,A., ve Baş, F. (2010). Öğretmen yetiştirme ve öğretmenlik mesleği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (1), 5362
- Işık, E. (1996). Nevrozlar, Kent Matbaası, Ankara

- Kafkas, M.E., Aak, M., oban, B., ve Karademir, T., (2010) Beden Eğitimi ğretmen adaylarının öz-yeterlik algıları ile mesleki kaygıları arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi dergisi*, 11(2), 93-111.
- Karasar, N. (2005), Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayınları, Ankara
- Karip, E. (2007). “Önsöz”. Ed. Emin Karip. Eğitim Bilimine Giriş. Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Kaya, A., Büyükkasap, E. (2005). Fizik Öğretmenliği Programı Öğrencilerinin Profilleri, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum ve EndiŐeleri: Erzurum Örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(2), 367-380.
- Kök, M., ifti, M., ve Ayık, A. (2011). Öğretmenlik mesleği özel alan yeterliklerine ilişkin bir inceleme (okul öncesi öğretmenliği örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 169-183
- Köklükaya, A. N., Yıldırım, E. G. (2016). Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Kaygı Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Kaygı Düzeylerinin Belirlenmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 9 Sayı: 43 Volume: 9 Issue: 43
- Köknel, Ö. (1989) Genel ve Klinik Psikiyatri, Nobel Tıp Kitabevi, İstanbul.
- Köknel, Ö. (1995). Kaygıdan Mutluluğa Kişilik, 13. Basım, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul
- Köksal,N. (2008) Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin öğretmen, müdür ve bakanlık yetkilileri tarafından değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23), 36-46
- Köse, H.S., (2006). Müzik Öğretmeni Adaylarının Mesleki Kaygıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 80-89.
- Kula Şanlı, K., Saraç, T. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Kaygısı, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt/Volume: 13, Sayı: 33, s. 227-242
- Kurtuldu, M., ve Ayaydın, A. (2010). Güzel sanatlar eğitimi bölümü öğrencilerinin mesleki kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 28, 111-118.
- Kuzgun, Y.(2004). Meslek rehberliği ve danışmanlığına giriş. (2.Basım), Nobel Yayın dağıtım, Ankara
- MEB, (2008). *Öğretmen yeterlikleri: Öğretmenlik mesleği genel ve özel alan yeterlikleri*. Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.

- Mergen, H, Arslan, H., Mergen, B. E., Arslan, E. (2014). Öğretmen Adaylarının Mesleklerine Yönelik Tutum ve Kaygıları, *NWSA-Education Sciences, 1C0612, 9, (2), 162-177.*
- Öner, N. (1977). Durumluk ve Sürekli Kaygı Envanterinin Türk Toplumundaki Geçerliliği, Doçentlik Tezi, Ankara.
- Özbek, R., Kahyaoğlu, M., Özgen, N. (2007) öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi, 9(2), 221-232.*
- Özkan, K. K. (2011). Kaygı (Anksiyete). <http://www.sokratespsikiyatri.com.tr/index.php/makaleler/detay/18> (Erişim Tarihi: 20.02.2020)
- Öztürk, O. (1997). Ruh Sağlığı ve Bozuklukları, Hekimler Yayın Birliği, 43-47
- Pişkin, M. (2012). Kariyer gelişim sürecini etkileyen faktörler. B.Yeşilyaprak (Editör) Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığına giriş içinde (ss. 4478), İkinci baskı, Pegem Akademi, Ankara.
- Saban, A., Korkmaz, İ., Akbaşı, S.(2004).Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygıları, Eğitim Araştırmaları, Yıl: 5, Sayı, 17, s: 198 –209, Ankara.
- Saracaloğlu, A. S., Kumral, O., Kanmaz A. (2009) “Ortaöğretim Sosyal Alanlar Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Yeterlilikleri, Kaygıları ve Akademik Güdülenme Düzeyleri”. *Yüzüncüyıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4: 38-54.*
- Şahin, A.E. (2011) Meslek ve öğretmenlik, eğitim bilimine giriş, Editör: Veysel Sönmez, Anı Yayıncılık, Ankara, s. 266-310.,
- Tanrıoğen, A. (1997). Buca Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3, 55-67.*
- Taşgın Ö. (2006). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda okuyan öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi" *Selçuk Üniversitesi, Kastamonu Eğitim Dergisi, 14(2):679-686.*
- TDK (Türk Dil Kurumu) (2005), Türkçe Sözlük, Ankara
- Temiz, E. (2011). Güzel sanatlar eğitimi bölümü öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin cinsiyet ve alan değişkenleri açısından incelenmesi. *eJournal of New World Sciences Academy, 6(2), 303-310.*
- Tracey, J.G.T., and Hopkins, N. (2001). Correspondence of interests and abilities with occupational choice. *Journal of Counseling Psychology, 48(2), 178-189*
- Tümerdem, R. (2007). Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi Kimya son sınıf öğrencilerinin kaygılarını etkileyen etmenler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 6(20), 32-45.*

- Tümkiye, S., Aybek, B. ve Çelik, M. (2007). Kpss'ye girecek öğretmen adaylarındaki umutsuzluk ve durumluk-sürekli kaygı düzeylerini yordayıcı değişkenlerin incelenmesi. *KUYEB*, Cilt / Sayı: 7/2 Mayıs 2007
- Ünalı, Ü.E., ve Alaz, A. (2008). Coğrafya öğretmenliğinde okuyan öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26,1-13.
- Üstün, E., Erkan, S. ve Akman, B. (2004). Türkiye'de Okulöncesi Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Bilimler Dergisi*, 10, 129-136.
- Varol, Ş. (1990). Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Kaygılarını Etkileyen Etmenler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun,
- Wagner, L. A. (2008). Occupational stress and coping resources of K--12 probationary teachers, *Doctoral Thesis / Dissertation* 157 Pages
- Yazıcı, H. (2009). Öğretmenlik mesleği, motivasyon kaynakları ve temel tutumlar: kuramsal bir bakış. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17 (1) 33-46
- Yeşilyaprak, B. (2012). Mesleki rehberlik ve psikolojik danışma. (2.Basım), Pegem Akademi, Ankara
- Yeşilyurt, E. (2009) Öğretmenlerin sahip oldukları niteliklere yönelik algıları (Elazığ ili örneği). *Milli Eğitim Dergisi*, 183, 169-189.
- Yetim, A.A ve Göktaş, Z. (2004) Öğretmenin mesleki ve kişisel nitelikleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 12(2), 541-550.
- Yılmaz, E. (2007). "Bir Meslek Olarak Öğretmenlik". 12. Bölüm. Ed. Emin Karip. Eğitim Bilimine Giriş. Pegem A Yayıncılık: 317- 336 Ankara.

EKLER

EK 1.

Değerli Öğretmen Arkadaşlarım;

Bu bilgi formu, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde yapmakta olduğum proje çalışmasına veri toplamak için hazırlanmıştır. Denizli ili Merkezefendi ilçelerinde çalışan öğretmenlerin Öğretmenlik Mesleki Kaygılarını ve bu kaygılarının farklı değişkenlere göre farklılık gösterip/göstermediğini ölçmeyi amaçlamaktadır. Bu anketin değeri yanıtlarken göstereceğiniz samimiyete bağlıdır. Genel bir sonuç elde etmek istediğimden lütfen isminizi yazmayınız. Yanıtlar sadece araştırmayı yapan kişi tarafından değerlendirilecektir. Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Saygılarımla

Hatice ALTIN SELEK

I. Kişisel Bilgiler

- 1) Cinsiyet : Kadın () Erkek ()
- 2) Kazandığınız bölüm üniversiteye giriş sınavında kaçınıcı tercihinizdi? : Tercihim
- 3) Mezun olduğunuz lise türü?Lisesi
- 4) Bölümünüz : Öğretmenliği
- 5) Mezuniyet sonrası kariyer planınız Öğretmenlik () Diğer ()
- 6) Ailenizde öğretmen var mı?
Anne () Baba () Kardeş () Diğer () Yok ()
- 7) Öğretmenlik mesleğinin ne derece önemli olduğunu düşünüyorsunuz?
Çok önemlidir () Orta düzeyde önemlidir () Önemli değildir ()
- 8) Öğretmenlik mesleğinin gereklerini yerine getirebilmek için mesleki bilgi düzeyinizi yeterli buluyor musunuz?
Yeterlidir () Orta düzeyde yeterlidir () Yeterli değildir ()
- 9) Öğretmenlik mesleğinin gerekliklerini yerine getirme konusunda kendinize güveniyor musunuz?
Kendime güveniyorum ()
- Kendime orta düzeyde güveniyorum () Kendime güvenmiyorum ()
- 10) Öğretmenlik mesleğini isteyerek mi seçtiniz?
İsteyerek seçtim () İsteyerek seçmedim ()

II. Mesleki Kaygı Ölçeği

No.	<u>Aşağıdaki maddelerde size uygun seçenekleri dikkatle okuyunuz ve “X” ile işaretleyiniz.</u>	Kaygılanmıyorum	ÇOK AZ Kaygılanıyorum	Kısmen Kaygılanıyorum	Oldukça Kaygılanıyorum	ÇOK Kaygılanıyorum
1.	Acaba büro ve öğrenci işleri (örneğin, fotokopi) ile ilgili okul yönetiminden yeterli yardım alabilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2.	Acaba sınıftaki öğrencilerin bana olan saygılarını kazanabilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3.	Acaba öğretimle ilgili çok fazla iş veya sorumlulukla baş edebilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4.	Acaba sınıfta yöneticiler tarafından gözleniyorken başarılı olabilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5.	Acaba öğrencilerimde öğrenmeye karşı olumlu bir tutum geliştirebilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6.	Acaba hem öğretime hazırlık yapmak hem de dinlenmek için yeterli zaman bulabilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7.	Acaba okuldaki branş öğretmenlerinden veya diğer uzmanlardan yeterli yardım alabilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8.	Acaba sınıfta öğretim için sahip olduğum zamanı etkin olarak kullanabilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9.	Acaba okuldaki meslektaşlarımdan bana olan saygılarını kazanabilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10.	Acaba öğrencilerimi objektif olarak değerlendirebilmek için yeterli zaman bulabilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11.	Acaba öğretim programının değişmezliği ile başa çıkabilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12.	Acaba öğretmenlerden beklenen çok sayıda standartları karşılayabilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

13.	Acaba kaliteli ders planları hazırlamak için yeterli bilgi ve beceriye sahip olacak mıyım?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14.	Acaba okuldaki diğer öğretmenler yetersiz olduğum alanların farkına varacaklar mı?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15.	Acaba öğrencilerimde kendine güven ve başarı duygularını geliştirebilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16.	Acaba okuldaki öğretim programının dışına çıkabilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17.	Acaba sınıfımda öğrenme güçlüğü çeken öğrencilerimin problemlerini teşhis edebilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18.	Acaba sınıfımda çok gürültü olduğunda, okul müdürü hakkımda ne düşünecek?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19.	Acaba sınıfımdaki her öğrenciye kendi potansiyelini keşfetmesi ve geliştirmesi için yardım edebilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20.	Acaba öğretmenliğim hakkında yapılan teftişlerden olumlu değerlendirmeler elde edebilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21.	Acaba sınıfım çok kalabalık olursa, öğrencilerle baş edebilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22.	Acaba sınıfımdaki öğrencilerin sosyal ve duygusal ihtiyaçlarının farkına varabilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23.	Acaba sınıfımdaki motivasyonu düşük olan öğrencileri öğrenmek için cesaretlendirip, onların çabalarını destekleyebilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24.	Acaba sınıfımdaki öğrencilerin beni sevmelerini sağlayabilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25.	Acaba sınıfımda tasarladığım farklı etkinlikleri gerçekleştirebilmek için gerekli olacak harcamalar konusunda okul yönetiminden maddi destek bulabilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26.	Acaba etkin bir sınıf yönetimi için yeterli bilgi ve beceriye sahip olacak mıyım?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

27.	Acaba etkili ve verimli ders planları hazırlamak için gerekli olan zamanı bulabilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28.	Acaba öğrencilerimin sınıftaki kurallar doğrultusunda davranmalarını sağlayabilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29.	Acaba sınıftaki bazı öğrencilerin neden yavaş öğrendiklerini anlayabilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30.	Acaba sınıfta benim sorumlu tutulacağım utanç verici bir olayla karşı karşıya gelecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
31.	Acaba sınıfta sürekli sorun çıkaran öğrencilerle başa çıkabilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
32.	Acaba okuldaki meslektaşlarım öğretmenliğim bakımından benim yetersiz olduğumu düşünecekler mi?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
33.	Acaba sınıfımın huzurunu bozan öğrencilerle birlikte çalışmak için gerekli bilgi, beceri ve anlayışa sahip olacak mıyım?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
34.	Acaba öğrencilerimin beslenme ve sağlık problemlerinin öğrenmelerini nasıl etkilediğini anlayabilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
35.	Acaba veliler öğretmenliğim bakımından beni yeterli görecekle mi?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
36.	Acaba sınıftaki öğrencilerin bireysel ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
37.	Acaba sınıftaki öğrencilerin konuyu etkili bir şekilde öğrenebilmeleri için alternatif öğretim tekniklerini uygulayabilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
38.	Acaba öğrencilerimin davranışlarını etkileyebilecek psikolojik ve kültürel farklılıkları anlayabilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
39.	Acaba farklı yollarda öğrenen öğrencilerin ihtiyaçlarına kendimi adapte edebilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

40.	Acaba sahip olduğum öğretim anlayışı ve sınıfta kullandığım öğretim metotlarıyla ilgili idari engellemelerle karşılaşsam, onlarla başa çıkabilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
41	Acaba sınıfımdaki her öğrencinin zihinsel ve duygusal gelişimine rehberlik edebilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
42.	Acaba her gün çok sayıda öğrenciyle uğraşabilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
43.	Acaba öğrencilerimin okulda öğrendikleri bilgileri okul dışında da uygulamaya koymalarını sağlayabilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
44.	Acaba sınıfımda herhangi bir meslektaşım tarafından gözleniyorken etkili ders işleyebilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
45.	Acaba öğrencilerimi öğrenmeye motive edebilecek miyim?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

EK 2. Araştırma İzni

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 16665029/44-E.4418257
Konu : Anket Uygulama İzni

28.02/2020

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğü'nün 19/02/2020 tarih ve 3470 sayılı yazıları.

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi (İ.Ö.) Tezsiz Yüksek Lisans öğrencisi Hatice ALTIN SELEK, danışmanı Prof. Dr. Kazım ÇELİK sorumluluğunda "Liselerde Çalışan Öğretmenlerin Mesleki Kaygı Düzeyleri (Denizli İli Merkezefendi İlçe Örneği)" başlıklı proje çalışmasına yönelik hazırlanmış olabğa anket/ölçek formlarını İlgi yazı gereği Müdürlüğümüze bağlı Denizli İli Merkezefendi ilçesinde yer alan ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlere ve okul müdürlerine uygulamak istemektedir.

Yukarıda adı geçen müracaat ile ilgili (Lisans/Lisansüstü/Doktora) öğrencileri ve Öğretim Görevlilerinin ilgi yazıları ekinde belirtmiş oldukları okullarda, (Ortaöğretim/İlköğretim/Okulöncesi) kurumları ile ilgili anket çalışmalarının "Araştırma Uygulama İzni" Genelgesinde belirtilen esaslar gereğince; Okul ve kurumların eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde 2019/2020 eğitim-öğretim yılı içerisinde uygulamaları, sonuç raporunun çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde kurumunuz aracılığı ile gönderilmesi Müdürlüğümüze uygun görülmüştür.

Olurumza arz ederim.

Mahmut OĞUZ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
28/02/2020
Hakkı ÜNAL
Vali a.
Vali Yardımcısı

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

Kurumunuzca Müdürlüğümüzden talep edilen araştırma isteklerine ait Makam Onayı ve Müdürlüğümüze Onay verilen anket formları ekte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Hakkı ÜNAL
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1-Anket Formları

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı	Hatice
Soyadı	ALTIN SELEK
Doğum Yeri ve Tarihi	DENİZLİ / 27-06-1976
Uyruğu	T.C.
İletişim Adresi ve Telefonu	Hakkı Dereköylü Güzel Sanatlar Lisesi 0541 743 37 45
İlkokul	Ahmet Nuri Özsoy İlkokulu
Ortaokul ve Lise	Pamukkale Ortaokulu - Ticaret Lisesi
Yükseköğretim (Lisans)	Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi RESİM-İŞ A.B.D.
Yabancı Dil Adı – SINAV ADI – Sınavın Yapıldığı ay ve yıl	İNGİLİZCE - -
Varsa Mesleki Deneyim	
Yıllar	Mesleki Deneyim
2001	İğdır
2002	Denizli –Çal Süller Kasabası
2005	Denizli - Kayhan
2013	Denizi- Bozkurt
2017	Denizli -Merkez